

Täysistunto

Keskiviikko 29.11.2017 klo 14.02—17.01

Täysistunto alkoi klo 14.02. Täysistunto päättyi klo 17.01.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Arto Satonen (14.02—16.00) ja puhemies Maria Lohela (16.00—17.01).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vuoden 2018 tuloveroasteikosta ja tuloverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 107/2017 vp

Lakialoite LA 17-20, 30, 34, 36/2015 vp, 30, 33, 50, 65, 72-73, 80, 85/2016 vp, 15, 30, 38-39, 43-44/2017 vp

Toimenpidealoite TPA 38, 42/2016 vp, 23/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 12/2017 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Keskustelu asiasta päättyi 28.11.2017 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Pia Viitanen Krista Kiurun kannattamana tehnyt vastalauseen 1 mukaiset 8 lausumaehdotusta, Ozan Yanar on Olli-Poika Parviaisen kannattamana tehnyt vastalauseen 2 mukaiset 2 lausumaehdotusta, Aino-Kaisa Pekonen on Hanna Sarkkisen kannattamana tehnyt vastalauseen 3 mukaiset 2 lausumaehdotusta, Veronica Rehn-Kivi on Mats Löfströmin kannattamana tehnyt vastalauseen 4 mukaisen lausumaehdotuksen, Peter Östman on Sari Essayah'n kannattamana tehnyt vastalauseen 5 mukaisen lausumaehdotuksen ja Ville Vähämäki on Toimi Kankaanniemen kannattamana tehnyt vastalauseen 6 mukaisen lausumaehdotuksen.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt hallituksen esitykseen HE 107/2017 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin LA 17—20, 30, 34, 36/2015 vp, LA 30, 33, 50, 65, 72, 73, 80, 85/2016 vp sekä LA 15, 30, 38, 39, 43, 44/2017 vp sisältyvien la-

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

kiehdotusten hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen toimenpideoitteiden TPA 38, 42/2016 vp ja TPA 23/2017 vp hylkäämisestä.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdyistä lausumaehdotuksista.

Mietintö "jaa", Pia Viitasen ehdotus 1 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 109, ei 70; poissa 20 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Pia Viitasen ehdotus 2 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 105, ei 74; poissa 20 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Pia Viitasen ehdotus 3 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 109, ei 71; poissa 19 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Pia Viitasen ehdotus 4 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 137, ei 42; poissa 20 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Pia Viitasen ehdotus 5 ja Ozan Yanarin ehdotus 1 ovat samansisältöiset, joten niistä äänestetään yhdessä mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Pia Viitasen ehdotus 5 ja Ozan Yanarin ehdotus 1 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 125, ei 55; poissa 19 (äänestys 5). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Pia Viitasen ehdotus 6 ja Aino-Kaisa Pekosen ehdotus 1 koskevat samaa asiaa, joten ensin äänestetään Pia Viitasen ehdotuksesta 6 Aino-Kaisa Pekosen ehdotusta 1 vastaan ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

1) Aino-Kaisa Pekosen ehdotus 1 "jaa", Pia Viitasen ehdotus 6 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 133, ei 32, tyhjiä 16; poissa 18 (äänestys 6). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Aino-Kaisa Pekosen ehdotuksen 1.

2) Mietintö "jaa", Aino-Kaisa Pekosen ehdotus 1 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 169, ei 12; poissa 18 (äänestys 7). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Pia Viitasen ehdotus 7 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 117, ei 63; poissa 19 (äänestys 8). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Pia Viitasen ehdotus 8 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 133, ei 48; poissa 18 (äänestys 9). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

Mietintö "jaa", Ozan Yanarin ehdotus 2 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 108, ei 70; poissa 21 (äänestys 10). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Aino-Kaisa Pekosen ehdotus 2 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 170, ei 12; poissa 17 (äänestys 11). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Veronica Rehn-Kiven ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 174, ei 9; poissa 16 (äänestys 12). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Peter Östmanin ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 160, ei 6, tyhjiä 16; poissa 17 (äänestys 13). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Ville Vähämäen ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 162, ei 20, tyhjiä 1; poissa 16 (äänestys 14). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Anna-Maja Henriksson r: Arvoisa puhemies! Oli tarkoitus äänestää "kyllä" edustaja Östmanin kohdalla, äänestin siis väärin. Saanko korjattua?

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Merkitään.

Asian käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 136/2017 vp
Valiokunnan mietintö StVM 11/2017 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 28.11.2017 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Aino-Kaisa Pekonen Hanna Sarkkisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään.

Selonteko hyväksyttiin.

Hyväksyminen "jaa", hylkääminen "ei". Äänestyksen tulos: jaa 166, ei 12; poissa 21 (äänestys 15).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 136/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

4. Keskustelualoite valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamisesta

Keskustelualoite KA 13/2017 vp

Keskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Päiväjärjestyksen 4. asiana on ajankohtaiskeskustelu valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamisesta.

Ajankohtaiskeskustelun avaa keskustelualoitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja ja ympäristövaliokunnan puheenjohtaja Satu Hassi. Seuraavan puheenvuoron käyttää asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen. Sen jälkeen voi puheenvuoroa varata P-painikkeella, ja aloitamme keskustelun kahden minuutin puheenvuoroilla, joista sitten siirrymme jossakin vaiheessa keskustelua yhden minuutin mittaisiin vastauspuheenvuoroihin. Ajankohtaiskeskustelulle varataan aikaa yhteensä 1,5 tuntia.

Keskustelu

14.14 Satu Hassi vihr (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet täsmentävät maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia suunnitteluvaatimuksia eli ohjaavat maakunnissa ja kunnissa tehtäviä kaavapäätöksiä. Tämä ohjauskeino tuli käyttöön, kun maankäyttö- ja rakennuslaki uusittiin vuosituhaten vaihteessa. Valtioneuvosto on viimeksi tarkistanut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet eli VATit vuonna 2008, ja nyt niitä jälleen uudistetaan.

Aiemmat eduskunnat ja ympäristövaliokunnat ovat lausuneet, että päätöstä uusittaessa asia tulee aina tuoda eduskunnan käsiteltäväksi. Ympäristövaliokunta katsoo, että näin tulee olla myös jatkossa. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Pyydän, että sali keskittyy kuuntelemaan puhujaa.

Ympäristöministeriö antoi valiokunnalle selvityksen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamisesta lokakuun 20. päivä tänä syksynä.

Valtioneuvoston päätösluonnoksessa tavoitteet on jaettu viiteen osaan: toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen; tehokas liikennejärjestelmä; terveellinen ja turvallinen elinympäristö; elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat; ja viidentenä uusiutumiskykyinen energiahuolto.

Ympäristövaliokunta toteaa ministeriölle antamassaan lausunnossa, että ehdotetut tavoitteet eivät olennaisesti muuta nyt voimassa olevan päätöksen sisältöä, vaikka tekstin rakenne uudistetaan ja tavoitteet uudistetaan vastaamaan yhteiskunnan muutokseen. Myös oikeusvaikutukset säilyvät ennallaan.

Päätösluonnoksen tavoitteiden määrä on aikaisempaa suppeampi. Ajatuksena on keskittyä nimenomaan valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioon ottamiseen kaavoituksessa. Tavoitteissa ei toisteta erityislakien rajoituksia, esimerkiksi vaikka pohjaveden pilaantumiskieltoa.

Suomen eri alueet ovat kovin erilaisia, ja kaupungistuminen vahvistaa eroja entisestään. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että tavoitteet on muotoiltu jossain määrin aiempaa enemmän mahdollistaviksi rajoittamisen sijaan.

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

Arvoisa puhemies! Maakuntauudistus voi muuttaa alueidenkäyttötavoitteiden asemaa, koska se tulee toteutuessaan muuttamaan merkittävästi hallinnon rakenteita sekä työnjakoa valtion, maakuntien ja kuntien viranomaisten välillä. Kun ympäristöministeriö ei enää vahvista maakuntakaavoja, korostuu vuorovaikutteinen yhteistyö, mikä voi kasvattaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden merkitystä.

Valiokunta katsookin, että uudistuksen vaikutuksia tulee seurata suhteellisen pian sen jälkeen, kun hallinnon rakenteet on uusittu ja tavoitteiden soveltamisesta saadaan kokemuksia.

Tavoitteiden sisällöstä haluan nostaa esille seuraavaa:

Pariisin ilmastosittemuksen myötä on selvää, että kaavoituksen pitää osaltaan edistää vähähiilisen ja resurssitehokkaan yhteiskunnan rakentamista sekä uusiutuvaan energiaan nojaavaa energiantuotantoa. Päästörajojen kiristäminen voi hyvinkin pian tulla ajankohtaiseksi sekä EU:ssa että koko maailmassa.

Maakunnat ja kunnat voivat omilla päätöksillään ja toimillaan merkittävästi vauhdittaa päästövähennyksiä ja resurssiviisautta sekä näihin perustuvan liiketoiminnan kasvua. Isojen kaupunkiseutujen maankäyttöratkaisulla ja yhdyskuntarakenteen eheyttämisellä on tässä suuri merkitys. Uutta normaalia on myös tarve sopeutua ilmastonmuutokseen. Pitää varautua sään ääri-ilmiöihin ja tulviin, muun muassa sijoittaa uusi rakentaminen tulvavaara-alueiden ulkopuolelle.

Liikennejärjestelmä on keskeinen vähähiilisyteen siirryttäessä. Sen pitää myös olla toimintavarma ja turvallinen. Valtakunnallista liikennejärjestelmää pitää kehittää ensisijaisesti olemassa olevien yhteyksien ja verkostojen varassa. Pitää myös varmistaa edellytykset eri liikennemuotojen ja palvelujen yhteiskäyttöön perustuville matka- ja kuljetusketjuille, joihin digitalisaatio antaa uusia mahdollisuuksia. Maankäytöllä tulee edistää myös kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä, ja merkittävät uudet asuin- ja työpaikka-alueet pitää sijoittaa niillä hyvin saavutettaviksi. MAL-sopimuksilla on jo sovitettu yhteen alue- ja yhdyskuntarakentamista sekä liikennejärjestelmän kehittämistä, ja tällaisilla hyvillä yhteistyökokemuksilla voi olla hyvä malli muidenkin tavoitteiden toteuttamisessa.

On myös tärkeää ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa bio- ja kiertotaloustavoitteet ja tuuli- ja aurinkoenergian kasvu, mutta myös luonnon monimuotoisuudesta pitää huolehtia. Kaksi viikkoa sittenhän 15 000 tutkijaa 124 maasta julkaisi varoituksen kuudennessa sukupoltoaallosta. Kaavoituksella voidaan edistää luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä ja sen lisäksi myös arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperintöarvojen turvaamista ja näin edistää sitä, että osaltamme toteutamme luonto- ja kulttuuriperintöä koskevien kansainvälisten sopimusten tavoitteita.

Myös se valtakunnallinen tavoite, että huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävästä ja viheralueverkoston jatkuvuudesta, on tärkeä. Luonnon virkistys- ja matkailukäytön kehittäminen edellyttää entistä enemmän verkostoitumista ja alueiden välistä työnjakoa. Kaupungistuminen ja luonto- ja kulttuurimatkailun kasvu edellyttävät aikaisempaa vahvempaa huomion kiinnittämistä näihin näkökulmiin.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ministeri Tiilikainen, 5 minuuttia.

14.20 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää eduskuntaa ja valiokunnan puheenjohtaja Hassia tästä mahdollisuu-

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

desta, että valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista voidaan keskustella eduskunnan täysistunnossa. Kestävä alueidenkäytön suunnittelu luo edellytykset asukkaiden hyvinvoinnille, ympäristön ja luonnonvarojen kestäväälle käytölle sekä elinkeinoelämän menestymiselle pitkälle tulevaisuuteen. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan tavoitteena on järjestää alueidenkäyttö niin, että siinä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurillisesti kestävää kehitystä.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden perustehtävä on turvata merkitykseltään valtakunnallisten asioiden huomioon ottaminen alueidenkäyttöä koskevassa suunnittelussa ja päätöksenteossa. Alueidenkäytön ratkaisulla tuemme siirtymistä vähähiiliseen yhteiskuntaan, turvaamme luonnon monimuotoisuutta ja kulttuuriympäristöjä sekä luomme mahdollisuuksia elinkeinojen uudistumiselle ja tarjoamme työkaluja kaupunkikehityksen haasteisiin. Uusissa tavoitteissa huomioidaan myös palvelujen muutos, digitalisaatio ja väestön ikääntyminen.

Nyt käsittelyssä olevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on koottu viiden pääteeman alle: 1) toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen, 2) tehokas liikennejärjestelmä, 3) terveellinen ja turvallinen elinympäristö, 4) elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat ja 5) uusiutumiskykyinen energiahuolto. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamista linjasi hallitusohjelma. Siellä todettiin, että valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ohjausvaltaa selvennetään kuntien maankäyttövalan ja -vastuun lisäämiseksi. Tämä hallitusohjelman linjaus muodosti uudistamistyön kulmakiven. Ehdotuksen valmistelussa hallitusohjelman linjaus on toteutettu siten, että uudistettavat tavoitteet koskevat nykyistä rajatumminkin ja selkeämmin vain keskeisimpiä valtakunnallisia asioita.

Tavoitteet on myös karsittu lukumääräisesti noin 70:stä 17:ään. Tämä varmasti selkeyttää niiden tulkintaa. Uudet tavoitteet lisäävät myös kuntien liikkumatilaa ja itsenäistä päätösvaltaa maankäytössä. Myös päällekkäisyyttä sektorilainsäädännön kanssa on karsittu, ja tästä kertoo juuri tuo tavoitteiden lukumääräinen vähentyminen.

Nykyinen eduskunta otti kantaa valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin joulukuussa 2015 antaessaan vastauksen maakuntakaavojen vahvistamisenettelyn lopettamista koskevaan lakimuutokseen. Silloin eduskunta korosti valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden asemaa alueidenkäytön ohjauksessa. Eduskunta painotti vastauksessaan myös maakuntien vastuuta tavoitteiden huomioon ottamisessa ja edistämisessä. Myös nämä eduskunnan kannat on otettu uudistamistyössä huomioon.

Myös kansainväliset sopimukset ohjaavat tietenkin Suomen toimintaa, ja Suomen velvoitteet näiden sopimusten täytäntöönpanossa on huomioitu — erityisesti kestävän kehityksen tavoitteet, luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja ilmastomuutosta koskevat kansainväliset sitoumukset.

Ehdotuksessa on tasapainoisella tavalla tunnistettu alueidenkäytön tulevaisuuden suuret kysymykset. Ne koskevat yhtäältä ihmisten jokapäiväisen elinympäristön laatua ja toisaalta elinkeinoelämän alueidenkäyttöllisiä tarpeita. Parilla esimerkillä konkretisoiden: Esimerkiksi yhdyskuntien ja liikennejärjestelmän toimivuus käyvät käsi kädessä elävässä elämässä, ja se näkyy hyvin näissä ehdotetuissa tavoitteissa. Elinkeinoelämän uusiutumisen painotukset on puolestaan otettu ehdotuksessa hyvin huomioon muun muassa kestävän bio- ja kiertotalouden tarpeiden näkökulmasta.

Uskon siihen, että mahdollisimman selvästi ilmaistut tavoitteet, jotka keskittyvät kaikkein tärkeimpiin kysymyksiin, kirkastavat valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

merkitystä. Ne auttavat myös eri tahoja tunnistamaan, onko tavoitteet otettu suunnittelussa ja päätöksenteossa asianmukaisesti huomioon. Tämä on tärkeää kaavoituksessa, niin maakunnissa kuin kunnissa.

Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävän ehdotuksen valmistelussa ovat olleet edustajiensa kautta mukana kaavoituksesta vastaavat kunnat ja maakuntien liitot sekä merkittäviä alueidenkäyttörajoituksia omilla toimialoillaan tekevät ministeriöt. Valmistelun aikana järjestimme lisäksi lukuisia työpajoja, keskustelutilaisuuksia ja kyselyjä, ja uudistuksen nettisivut ovat laajentaneet valmisteluun osallistuneiden joukkoa merkittävästi ja taanneet valmisteluprosessin avoimuuden. Kiitän kaikkia tähän valmisteluun osallistuneita sekä erityisesti valmistelusta vastannutta yhteistyöryhmää ja sen puheenjohtajaa, kansanedustaja Timo Korhosta, hyvästä [Puhemies koputtaa] valmistelutyöstä.

Tänään käytävä keskustelu eduskunnan täysistunnossa on osa tätä valmisteluprosessia, ja kiitän myös ympäristövaliokuntaa valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita tukevasta lausunnosta.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt aloitamme debatin. Alkuvaiheessa myönnän 2 minuutin puheenvuoroja, ja ne aloittaa edustaja Korhonen.

14.26 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa puhemies! Ministeri kävikin tuossa omassa puheenvuorossaan hyvin lävitse ne taustat, miltä pohjalta tämä esitys kaiken kaikkiaan on nyt sitten tehty. Ehkä kertauksenomaisesti muutama lisäysnäkökohta.

Eli ensinnäkin todella kun valtakunnallisia alueittenkäyttötavoitteita uudistettiin, niin tässä pyrittiin lähtemään liikkeelle siitä, että katsotaan nytten tulevaisuuden haasteisiin ja kehityssuuntiin. Mielestäni näihin tavoitteisiin myös pystyttiin vastaamaan.

Toinen merkille pantava näkökulma on sitten tässä itse työssä se, että tämä työryhmä päätyi lähestymään uudistusta hyvin uudella ja kehittäväällä ja mahdollisuuksia luovalla otteella. Eli työryhmässä halusimme luopua perinteisestä ongelmapainotteisesta ja tiukan normeeraavasta, vain rajoittavasta, lähestymistavasta. Totta kai, kuten ministerikin totesi, tässä tavoiteasetannassa huomioitiin myös hallitusohjelma, muun muassa ohjelman tavoitteet työllisyyden ja talouskasvun edistämiseksi sekä aluehallinnon uudistamiseksi, muistaen se, että valtakunnallisten alueittenkäyttötavoitteitten tehtävänä on luoda edellytykset hyvälle elinympäristölle ja edistää kestävä kehitystä. Mutta kestävä kehittäminen tulee olla myös kokonaisvaltainen aluekehitys-, ylläpito- ja uusiutumiskysymys, ei vain pelkkä lisärakentamis- ja kaavoituskysymys, joihin nyky-VATit on laajasti kohdennettu. Tältäkin pohjalta lähdimme siitä, että näitten alueittenkäyttösuunnitelmien on mahdollistettava maan eri alueitten vahvuuksien hyödyntäminen eli niiden on huomioitava maan eri alueitten erilaiset olosuhteet ja maantiede.

14.28 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtaja Hasille ja ministeri Tiilikaiselle puheenvuoroista. Nostitte niitä tärkeitä asioita, mitä tässä ehdotuksessa ja ympäristövaliokunnan lausunnossakin on tuotu esiin: ilmastonmuutos, kaupungistuminen, elinkeinorakenteen muutos, uudistuvat energiantuotantotavat. Itse vielä haluan sen päälle lisätä liikenteeseen liittyvät näkökulmat, joihin tulee esimerkiksi ajatus siitä, että edistetään liikuntatapoja, kuten pyöräilyä, jotka ovat vähäpäästöisiä ja joihin voidaan vaikuttaa sillä tavalla, että maankäyttö tukee liikkumista.

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

Toinen asia, joka tässä keskustelussa ei ole vielä tullut esiin mutta joka tulee ympäristöministeriön ehdotuksessa — ja se tuli myös meidän ympäristövaliokunnan lausunnossa — liittyy Suomen kokonaisturvallisuuteen, puolustukseen. Ajatus on täällä nyt mukana, että maankäytössä on mietittävä myös Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen maankäyttötarpeita ja nimenomaan sellaisilla alueilla, missä omistussuhteet menevät ikään kuin sen oman alueen ulkopuolelle ja millä saattaa olla strategista merkitystä sekä Puolustusvoimille että Rajavartiolaitokselle. Tämä keskustelu ja ajatus viittaa siihen, että olemme tietoisia, että joissakin kohteissa on tapahtunut maanhankintaa, jonka taustoista emme oikein varmuudella tiedä, mitä siellä on takana. Ja kun emme sitä tiedä, niin meidän pitää toimia niin, että tarvittaessa sekä Puolustusvoimat että Rajavartiolaitos voivat vaikuttaa ja olla varuillaan sen suhteen, mitä lähiympäristössä tapahtuu. Tämä on linjassa myös puolustuspoliittisen selonteon [Puhemies koputtaa] hengen kanssa.

14.30 Riitta Myller sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on erittäin hyvä, että näistä valtakunnallisista maankäyttötavoitteista keskustellaan täällä salissa ja myöskin jatkossa näin tehdään. Tässähän on tapahtumassa mahdollisesti muutoksia hallinnoinnissa maakuntauudistuksen kannalta, ja valiokunta korostikin erityisesti sitä, että nyt tätä vuorovaikutteista keskustelua maakunnan ja ympäristöministeriön välillä täytyy selkeyttää ja kehittää ja erityisesti huomiota kiinnittää niihin viiteen erityiskysymykseen, jotka tässä tulivat korostusti esille.

Itse nostan ilmastomuutokseen varautumisen ja sopeutumisen ja siirtymisen vähähiiliseen yhteiskuntaan. Nämä ovat sellaisia asioita, jotka ovat koko valtakunnassa tärkeitä, ja ne on otettava huomioon myöskin maakunta- ja kuntakaavoissa. Kaupungistuminen ja yhdyskuntarakenteen keskittyminen on myös selkeä tendenssi, mutta samalla meidän pitää myöskin miettiä sitä, miten aluekeskukset ja maakuntakeskukset parhaalla mahdollisella tavalla pystyvät luomaan kasvua omalle alueelleen. Palvelut ja erityisesti liikenne on mietittävä tästä näkökulmasta.

Valiokunnassa korostettiin voimakkaasti raideliikennettä niin, että se on keskeisessä osassa, kun liikennejärjestelmiä sekä kaupunkien välillä että erityisesti suurempien kaupunkien sisällä järjestetään. On myöskin huomioitava se, että kun huolehdimme ja on huolehdittava koko maan tasapuolisesta kehittämisestä, pääkaupunkiseutu on kuitenkin erityisasemassa, koska pääkaupunkiseudun avulla kilpaillaan myöskin Euroopan [Puhemies koputtaa] ja Pohjoismaiden laajuudessa Suomen kiinnostavuudesta.

14.32 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa puhemies! Alueidenkäytön suunnittelussa ja tulevaisuuden haasteisiin maankäytössä vastaamisessa on tietysti hyvä olla sekä nykyisissä että tulevaisuuden kunnissa ja maakunnissa yhteisiä raameja, ja tätä tarkoitusta vartenhan juuri valtakunnalliset alueidenkäytön suunnitelmat on luotu ja ne on hyvä olla olemassa. On hyvä huomioda se, että kun lainsäädäntöä on tälläkin vaalikaudella kehitetty ehkäpä hie- man siihen suuntaan, että alueiden, kuntien, maakuntien omat vahvuudet ovat paikallisella ja alueellisella tasolla entistä vahvemmin ohjattavissa ja päätettävissä, niin siitäkin huolimatta täytyy muistaa, että kaikki ne paikalliset ja maakunnalliset alueelliset vahvuudet eivät ole vain paikallisia, ne ovat kaikkien suomalaisten käsissä olevia asioita liittyen kulttuuriympäristöön, ilmastoasioihin, liikenteeseen ja niin edelleen. Se on tietysti tärkeää, että näin on jatkossakin, ja alueidenkäyttötavoitteita, valtakunnallisiakin, kehitettäessä tämä suuntaus on hyvä säilyttää.

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

14.34 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! On erittäin hyvä, että valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet uudistetaan vastaamaan tätä yhteiskunnallista muutosta. Nyt uudistettavat tavoitteet ovat aikaisempaa enemmän mahdollistavia rajoittavien sijaan. On erittäin hyvä se, että nyt myöskin mahdollistetaan asioita. Kun tavoitteet jatkossa keskittyvät valtakunnallisesti merkittäviin asioihin, niin paikallisille maankäyttöratkaisuille jää tulevaisuudessa tarvittavaa liikkumavaraa sinne kuntiin ja maakuntiin päätettäväksi. Tämä on erittäin hyvä siitä syystä, että Suomi on erilainen eri puolilla, Suomessa tarpeet eri alueilla ovat erilaisia ja niitä tarpeita tulee myöskin huomioida.

Hyvää on myös se, että tarvittaessa näissä tavoitteissa tunnistetaan liikennejärjestelmän keskeinen merkitys, sillä sen toimivuus ja toimintavarmuus ja myöskin turvallisuus on koko Suomen kehityksen perusedellytys. Liikenneinfran tulee olla kunnossa ja siihen tulee myöskin jatkossa panostaa. Tavoitteena onkin kehittää ensisijaisesti jo olemassa olevia liikenneyhteyksiä ja liikenneverkostoa, se on hyvä asia, mutta tietysti täydentäviä tarvitaan, niin kuin täällä on jo aikaisemmissa puheenvuoroissa tullut esille. Liikennejärjestelmän tulee olla yhteensopiva eri liikennemuodoilla.

Oikeastaan voisi sanoa lyhyesti, että on erittäin hyvä periaate, että nyt uudet tavoitteet vahvistavat kuntien ja maakuntien asemaa alueidenkäytön suunnittelussa, sillä koko Suomessa tulee olla mahdollista asua, elää ja yrittää. Tietysti tässäkin yhteydessä on hyvä huomata myös työn murros siten, että toimivat laajakaistayhteydet myös ovat perusedellytys koko Suomessa.

Omasta puolestani haluan myöskin [Puhemies koputtaa] kiittää yhteistyöryhmän puheenjohtajaa, edustaja Korhosta hyvästä työstä.

14.36 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Ilmastonmuutoksen torjuminen on olennainen näkökulma alueidenkäyttöön ja yhdyskuntarakenteiden suunnitteluun erityisesti sitä kautta, että yhdyskuntarakenne synnyttää erittäin paljon liikennetarvetta ja sitä kautta päästöjä, ja toisaalta aluerakenne ja yhdyskuntasuunnittelu vaikuttavat joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen edellytyksiin. Tulevaisuudessa yhä enemmän ilmastonmuutoksen aiheuttamiin muutoksiin sopeutuminen tulee isoksi kysymykseksi myös Suomessa ja suomalaisessa yhdyskuntasuunnittelussa.

Arvoisa puhemies! Ilmastonmuutoksen lisäksi täytyy huomioida myös luonnon monimuotoisuuden kysymykset, sillä monimuotoisuuden ehtyminen on ilmastonmuutoksen ohella yksi merkittävistä ihmiskuntaa uhkaavista ongelmista. Lajit kuolevat, ja hyönteisbiomassan määrä on romahtanut ja ekosysteemien toiminta häiriintymässä. Monimuotoisuus pitää ottaa huomioon erilaisilla alueilla ja erilaisilla suunnittelutasoilla. Myös kaupunkiseuduilla tulisi olla luonnonmukaisia biodiversiteettikehoja hyönteisille ja muille lajeille, ja toisaalta Etelä-Suomessa laajemminkin pitäisi suojelualueiden määrää pystyä lisäämään, ja ylipäätään monimuotoisuuden pitäisi olla myös tärkeä suunnittelua ohjaava tekijä.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että nämä hyvät tavoitteet, mitä alueidenkäyttösuunnittelussa on, menevät koko maankäytön suunnittelujärjestelmän läpi käytäntöön ja kaikille kaavoitustasoille. Eli tämä on tärkeä näkökulma myös tulevaisuudessa, että nämä tavoitteet ovat ylhäältä alas asti samantyyppiset ja samaan suuntaan eri suunnittelutasoilla menevät.

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

14.38 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita voidaan pitää erittäin tärkeänä välineenä, jolla voidaan varmistaa valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioiminen tulevassa alueidenkäytössä. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden merkitys korostuu tulevaisuudessa entisestään, koska tavoitteiden nykyistä rajatumpi sisältö vahvistaa maakuntien ja kuntien asemaa alueidenkäytössä. Ja alueidenkäytöllä, kuten olemme jo todenneet moneen kertaan, on pitkäaikaisia vaikutuksia alue- ja yhdyskuntarakenteeseen ja muun muassa liikennejärjestelmän kehittämismahdollisuuksiin. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistaminen on tarpeen, koska toimintaympäristössä on tapahtunut muutoksia.

Ympäristövaliokunnassa lausunnossamme olemme nostaneet esiin sen, että alueidenkäytön suunnittelu on luonteeltaan kokonaisvaltaista ja eri intressejä yhteensovittavaa toimintaa, jossa tunnistetaan toiminnalliset tarpeet ja sovitetaan ne ympäristön vaatimuksiin. Sen lisäksi alueidenkäyttö Suomen eri osissa tulee entisestään jakautumaan: jotkut alueet kaupungistuvat ja tiivistyvät, ja toisilla alueilla taas väki vähenee. Sen vuoksi on tärkeää tunnistaa myös liikennejärjestelmien merkitys ja kaupungistumisen seurauksena tiiviin kaupunkirakenteen merkitys paitsi ilmastomuutoksen hallinnassa myös alueiden tehokkaassa suunnittelussa. Ja tämän lisäksi on erittäin tärkeää, että alueidenkäyttötavoitteissa on tunnistettu myös viheryhteyksien ja ekologisten yhteyksien säilyttäminen sekä virkistysalueiden riittävyys.

14.39 Susanna Huovinen sd: Arvoisa herra puhemies! On todella hyvä käydä keskustelua myös eduskunnan täysistunnossa tästä tärkeästä aiheesta, ja pidän kyllä erittäin hyvänä sitä, että niin tässä valiokuntamme lausunnossa kuin myös tuossa ministerin puheenvuorossa oli vahva kansainvälinen painotus. Meitähän velvoittavat monet kansainväliset sopimukset, kuten Pariisin ilmasopimus ja tietenkin tuo kestävä kehityksen Agenda 2030 -sopimus. Ehkä se kysymys ministerin suuntaan tästä asiasta on se, olemmeko riittävän ketteriä sitten vastaamaan mahdollisesti tiukentuviin vaatimuksiin esimerkiksi ilmastoasioissa. Tämä kysymys nousee myös täältä valiokunnan lausunnosta esille.

Mutta, puhemies, kiinnittäisin huomiota ehkä vähemmälle tässä keskustelussa jääneeseen kansalaisten rooliin. Luulen, että tässä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden keskustelussa hyvin usein mennään pelkän hallinnon puheen taakse, ja haluaisin kyllä, että kansalainen nostettaisiin myöskin keskiöön. Esimerkiksi terveellinen ja turvallinen elinympäristö -tavoite varmasti puhuttelee monia suomalaisia. En ole aivan vakuuttunut aina ollut, että hallituksen tahtotila näissä asioissa on riittävän vahva, jos katsomme esimerkiksi sitä, miten maankäyttö- ja rakennuslain muutoksia on tänne eduskuntaan tuotu, jolloin on esimerkiksi valitusmahdollisuuksia myös kansalaisilta yhä enenevästi rajattu. Se ei aina välttämättä johda ympäristön ja luonnon kannalta järkeviin ratkaisuihin.

Puhemies! Haluan vielä lopuksi korostaa lausunnosta näkyvää monimuotoisuuden ja myöskin ekologisten yhteyksien turvaamisen tärkeyttä, virkistyskäyttöä ja viheralueverkoston riittävyyttä. Näissä toivon ministeriltä virkeää otetta.

14.41 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Nämä alueidenkäyttötavoitteet korostavat toiminnallisuutta, terveellisuutta, turvallisuutta ja elinvoimaa, alueiden, maaseututaajamien, keskusta-alueiden ja kyläverkostojen elinvoimaa. Ja kuten sanottua, myös tätä on peilattu kansalliseen Agenda 2030 -toimenpideohjelmaan, ja on erinomaista, että hallinnonalat ylittäen tämä Agenda 2030 pidetään koko ajan mielessä.

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

Digitaaliset yhteydet ovat äärimmäisen tärkeä asia koko maamme toimivuuden kannalta, ja ne on myös täällä hyvin huomioitu. Samoin ekologiset yhteydet erityisesti kaupunki-seuduilla, jotta eliö- ja kasvilajit pääsevät elämään myös kaupunkialueillamme.

Näissä alueidenkäyttötavoitteissa tulee maakuntien ja kuntien asema korostumaan ja vahvistumaan, ja sillä tavalla tuodaan tätä päätöksentekoa lähemmäs ihmistä.

14.43 Veera Ruoho kok: Arvoisa puhemies! Alueidenkäyttötavoitteiden muutostarpeisiin vastaaminen on tärkeää hyvän elinympäristön ja kestävä kehityksen edistämiseksi koko maassa.

Liikennejärjestelmällä on keskeinen merkitys, ja ympäristövaliokuntamme korostikin tarvetta erityisesti raideliikenteen potentiaalin hyödyntämiseen kasvukeskuksissa ja aluekeskusten välillä. Toteutuessaan aluekäyttötavoitteet edistävät myös kävelyä ja pyöräilyä, joilla ei ole pelkästään näitä ilmastonmuutosta hillitseviä vaikutuksia, vaan myös ihan kansanterveyttä edistäviä vaikutuksia.

Tieliikenne on suomalaisessa pitkienkin välimatkojen maassa suuri päästöjen aiheuttaja. Kuitenkin eniten henkilöautoja käytetään lyhyillä työmatkoilla, 5–20 kilometriä. Onkin tärkeää, että politiikkamme tukisi ihmisten siirtymistä vähäpäästöisiin ja täysin päästöttömiin liikennemuotoihin. Otan esimerkin Espoosta, jonne me saimme juuri metron ja jossa kuitenkin meillä on alueita, joilla ei voi tavoittaa metroasemia tai muita raideliikenneasemia, koska puuttuu kevyen liikenteen väyliä. Linkitän tämän myös siihen, että kunnille, kaupungeille tulee kustannuksia siitä, kun lapsia kuljetetaan kouluun vaarallisen koulutien takia. Nämä ongelmat voitaisiin poistaa sillä, että saataisiin kevyen liikenteen väylä, jota pitkin ihmiset pääsisivät sitten myös töihin ja saavuttaisivat ne juna-asemat.

14.45 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On aivan erinomaista, että valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita muutetaan siihen suuntaan, joka mahdollistaa maakunnissa vahvan kehityksen ja koko Suomessa vahvan kehityksen. On syytä muistaa se, että tämän päivän maailmassa biotalouden nousu on tosiasia, joka meidän pitää maksimaalisesti hyödyntää. Se, että maakunnille on tulossa lisää päätösvaltaa niin, että päätöksentekoa hajautetaan, on erittäin hyvä asia. En osaa kuvitella sellaista tilannetta, että joku maakunta ajattelisi omaa kehitystä, omaa tulevaisuutta suunnitellessa jotakin muuta kuin sen maakunnan parasta ja sen ympäristön parasta, mitä siellä maakunnassa on. Aina pitää muistaa, että jokaisessa Suomen kunnassa ja jokaisessa Suomen maakunnassa joka ainoa päätöksentekijä, olkoon tasolla millä hyvänsä, ajattelee varmasti maakuntansa parasta aina kaikin keinoin. Se asiantuntijuus on juuri siellä paikallisilla ihmisillä, paikallisilla yrittäjillä ja myös paikallisilla viranomaisilla. Tämä kannattaa nähdä voimavarana eikä esteenä.

Nyt kun puhutaan ilmastonmuutoksesta, niin kun liikennejärjestelmään kiinnitetään huomiota tässä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden esityksessä, niin toivoisin, arvoisa ministeri, että siinä otettaisiin vahvemmin myös sisävesiliikenne huomioon. Jos me tässä maassa haluamme isoja massoja liikutella, niin kuin me teemmekin metsäteollisuusvaltiona, ja on monta muuta raskasta kuljetusta, niin niitä kannattaisi siirtää yhä enemmän sisävesireiteille. Kuten tiedämme, sisävesireitit on sellainen kuljetusväylä, joka ei kulu eikä mene piloille miksiään ja joka antaisi myös turismille mahdollisuuden nousta, kun tätä kehittäisimme paljon aktiivisemmin. Kysynkin ministeri Tiilikaiselta: onko sisävesiliikenne nyt unohdettu kokonaan? Tämä on se mahdollisuus, johon meidän kannattaa tarttua.

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Kun ilmastonmuutoksesta nyt puhutaan niin paljon, niin katsokaapa, mitä maailmassa tapahtuu. Meidän ei kannata omien asioiden tautta olla murheellisia, meillä on asiat kunnossa. Maailmassa kivihiilen käyttö kasvaa enemmän joka vuosi kuin uusiutuvan energian määrä vuosittain on vähennettynä vesivoimalla. [Satu Hassi: Ei pidä paikkaansa!] Elikkä tämän takia [Puhemies koputtaa] kannattaa muistaa, että tosiasiat ovat tällaisia. Meillä ei ole mitään syytä hävetä, vaan mennään omalla tiellä vahvasti eteenpäin.

14.47 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Ilmastonmuutoksesta: YK:n mukaan kaupungeissa syntyy noin 70 prosenttia globaaleista kasvihuonekaasupäästöistä. Eli ne päätökset, joita tehdään kaupungeissa yhdyskuntasuunnittelusta, liikenteestä ja myöskin asumisen energiatehokkuudesta, kaukolämmön energialähteestä, kaukolämpöjärjestelmistä ovat ilmastonmuutoksen torjunnan kannalta erittäin keskeisiä. Kaavapäätökset saattavat olla myöskin erittäin pitkävaikutteisia. Esimerkiksi vanhimpien eurooppalaisten kaupunkien, jotka ovat yli 1 000 tai jopa yli 2 000 vuotta vanhoja, vanhimmissa osissa myös katuverkosto saattaa olla yli 1 000 vuotta vanha, vaikka suurin osa rakennuksista niiden katujen varsilla olisi vuosisatojen kuluessa vaihtunut. Siksi on hyvin tärkeää, että yhdyskuntasuunnittelussa, kaavoituksessa, entistä voimakkaammin otetaan huomioon se, miten päätöksemme vaikuttavat ilmastonmuutoksen hillintään, ja nähdään asioita pitkällä aikavälillä.

Edustaja Sarkkinen otti tärkeä asian esille, luonnon monimuotoisuuden hupenemisen. Se on toinen globaali kriisi, joka pahetessaan uhkaa myöskin ihmisyyhteiskuntien toimintakykyä. Suurin osa niistä asioista, jotka vaikuttavat monimuotoisuuden heikkenemiseen, liittyy paikallisiin tekoihin, paikallisiin ratkaisuihin, joilla tuhotaan jonkun lajin paikallisia elinympäristöjä. Myöskin tämän asian tulisi olla kaavoituksessa aikaisempaa painokkaammin esillä tällaisten välittömämpien taloudellisten intressien ohella.

14.49 Outi Mäkelä kok: Arvoisa puhemies! Maakuntakaavojen ja kuntien yhteisten yleiskaavojen vahvistamisesta luovuttiin vuonna 2016, ja tämä oli todella iso muutos kuntien ja maakuntien sekä ympäristöministeriön välillä käytävässä keskustelussa. Siinä painottui entistä enemmän tällainen ennakoiva vuorovaikutteinen viranomaisyhteistyö ja juuri valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden rooli. Mielestäni ei ole kuitenkaan minikäänlaisia perusteita luopua siitä periaatteesta, että taajamia tiivistetään ja sitä kautta tehostetaan yhteiskunnan toimivuutta ja edesautetaan ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Ympäristövaliokunta korosti omassa lausunnossaan, että Helsingin seudulla on metropolialueena edelleen koko Suomen kannalta tärkeä merkitys ja vaikka nyt Helsingin seudun erityiskysymyksiä ei enää näihin tavoitteisiin sisällytetäkään, niin sen arvo pitää tunnustaa. Pääkaupunkiseudun ja muiden suurten kaupunkiseutujen menestys on koko Suomen kansainvälisen kilpailukyvyn kannalta aivan olennaista. On tärkeää, että jatkossa näissä alueidenkäyttötavoitteissa juuri Helsingin seudun yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän kytkökset tulevat nykyistä paremmin huomioitua ja niiden kehittäminen saa vahvan painoarvon.

Näen myös niin, että kun tätä maakuntauudistusta tehdään ja luodaan uutta maakuntaa, siinä yhteydessä on nyt viimeistään korjattava se tilanne, joka Uudellamaalla on, että liikennejärjestelmätyö ja maakuntakaavatyö ovat eri tahojen vastuulla, ja liikennejärjestelmätyö pitää siirtää maakunnan vastuulle.

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

14.51 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Haluan näin aluksi lausua kiitokset ministeri Tiilikaiselle ja edustaja Korhoselle erinomaisesta työstä näiden alueidenkäyttötavoitteiden rakentamisen yhteydessä. Mielestäni tässä on menty aivan oikeaan suuntaan nyt näillä tavoitteilla verrattuna aikaisempaan. Luodaan niitä mahdollisuuksia alueille, maakunnille kehittää nimenomaan niitä omia vahvuuksia ja tuetaan sitä kokonaisvaltaisesti.

Tässä keskustelussa on kiinnitetty moniin keskeisiin asioihin huomiota. Haluaisin itse todeta sen, että verrattuna aikaisempiin alueidenkäyttötavoitteisiin nythän näissä tavoitteissa yhdyskuntarakenteen tiivistäminen koskettaa nimenomaan suurimpia kaupunkiseutuja, ei koko maata kuten aiemmissa tavoitteissa, mitä pidän erittäin hyvänä, jotta maakunnilla ja alueilla on aiempaa laajemmat vapaudet kehittää niitä omia vahvuuksiaan, elinkeinotoimintaa ja muita.

Toiseksi kiinnittäisin huomiota nimenomaan näihin isoihin yhteiskunnallisiin muutostrendeihin, kuten vaikkapa digitalisaatioon, joka on erinomaisella tavalla tunnistettu näissä tavoitteissa, kuten tässä edellä todettiin, ja näillä pyritään myös tukemaan digitalisaation etenemistä. Siinähan tietenkin aivan keskeisessä roolissa, kuten ympäristövaliokuntakin tuossa yksimielisessä lausunnossaan toteaa, on laajakaistayhteyksien kehittäminen läpi maan, mikä on aivan ehdoton edellytys sille, että digitalisaatio ja sen luomat työpaikat pystyvät syntyään koko maahan ja että myöskin sitä potentiaalia, mitä suurimpien kasvukeskusten ulkopuolella tässä suhteessa on, pystytään hyödyntämään.

14.53 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelyssä olevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat aika tärkeitä ja merkittäviä asioita. Se ollaan tuolla käytännön hallintoelämässä ja oikeuskäytännössä nähty monta kertaa. Nämähän ovat sellaisia tavoitteita, jotka otetaan huomioon, kun nyt maakunnan liitot ja tulevaisuudessa sitten itsehallinnolliset maakunnat tekevät maakuntakaavojaan ja kunnat yleisiä asemakaavojaan. Monta kertaa tiukoissa valitustilanteissa ja eri maankäyttöhankkeitten arvioinnissa on sitten peilattu sitä hanketta viime kädessä näihin valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin. Siihen nähden on tärkeää, että nämä käydään huolellisesti läpi ja näistä keskustellaan myös täällä eduskunnan suuressa istuntosalissa.

Rohkenen sanoa, että kyllä näissä alueidenkäyttötavoitteissa aika vahvasti näkyy keskustalainen kädenjälki ja kyllä se kädenjälki on tullut ympäristöministeri Kimmo Tiilikaisen ja kansanedustaja Timo Korhosen kautta, jotka ovat tässä olleet työtä tekemässä. Pidän erittäin tärkeänä sitä, että näissä tavoitteissa tämä mahdollistaminen, rakentamisen, asumisen, työnteon, yrittämisen ja liikkumisen mahdollistaminen, on nyt ihan selkeässä keskiössä.

Puhemies! Meillähan on mahdollista asua ja elää ja toimia myös hajautetusti, myös maaseudulla, myös harvaanasutuilla alueilla, kun huolehditaan uusiutuvasta energiasta ja ympäristönormien täyttämisestä, ja muuta tarvetta tällaiseen tarpeettomaan keskittämiseen meillä ei ole. On hyvä, että sieltä otetaan pois tällaiset yleiset yhdyskuntarakenteen keskitämistavoitteet.

Muuten, arvoisa puhemies, pidän erittäin hyvänä sitä suuntaa, mitä nyt on muutenkin kaavoituksen ja rakentamisen osalta Sipilän hallitus ottanut, että byrokratiaa on kevennetty ja myös valitusmahdollisuuksia rajattu. Tässä olen vähän eri mieltä edustaja Hassin kanssa — tai se taisi olla edustaja Huovinen — koska kyllä ainakin meillä Etelä-Pohjan-

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

maalla on erittäin paljon huonoja kokemuksia siitä, miten eri [Puhemies koputtaa] hankkeita on jarrutettu valituksin.

14.55 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Aivan aluksi minunkin puolestani kiitokset ministeri Tiilikaiselle ja edustaja Korhoselle tästä erinomaisesta työstä alueidenkäyttötavoitteiden suhteen.

Paikallinen päätöksenteko on alueidenkäyttötavoitteissa äärimmäisen tärkeää. Tämän vuoksi on ollut varsin ikävä kuulla erityisesti vihreiden suunnalta kummunneita äänenpajonoja, joissa on vaadittu kansallista sääntelyä tämän paikallisen päätöksenteon sijasta. Itse näen, että tämä osoittaa tämän merkittävän ideologisen eron keskustan ja vihreiden välillä. Keskustalle paikallinen päätöksenteko on mahdollisuus, ja vihreille se näyttää olevan uhka.

Omasta mielestäni on tärkeää, että etelähelsinkiläiset saavat päättää, miten heidän elinympäristöään kehitetään, ja Enontekiöllä me saamme tehdä sitten myös saman. Valitettavasti tämä ei tähän saakka ole toteutunut vaan yleensä meille on säännelty ja saneltu niitä asioita täältä etelästä. Ylisuojelu itsessään, niin tärkeää kuin luonnonsuojelu onkin, on myös merkittävä riski.

Arvoisa puhemies! Lapin matkailu kasvaa tällä hetkellä valtavasti. Mikäli kasvuvauhti on tällainen seuraavat kymmenen vuotta, niin meillä käy maakunnassa 10 miljoonaa turistia. Se taas tarkoittaa 23 000:ta uutta työpaikkaa. Tästä haasteesta, kestävästä kasvusta ja mahdollisuuksien hyödyntämisestä me selviämme ainoastaan paikallisilla päätöksillä, emme kansallisella ylisääntelyllä.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tässä vaiheessa ministeri Tiilikainen, 5 minuuttia.

14.56 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen: Arvoisa herra puhemies! Kiitän edustajia erittäin hyvistä ja monipuolisista näkökulmista näihin valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin. Tuntuu, että suunnilleen kaikki 17 tavoitetta on tässä keskustelussa joltain kantilta nostettu esille.

Edustaja Pauli Kiuru nosti aivan oikein tuon ympäristövaliokunnan lausunnossa olevan puolustus- ja turvallisuusnäkökulman, ja se on tärkeä pitää mielessä. Moni on puhunut siitä, kuinka tärkeää on mahdollistaa esimerkiksi kävely, pyöräily, tämänkaltaisen liikkuminen noilla maankäytön päätöksillä. Yhtä lailla tärkeää on mahdollistaa sitten taas siellä, missä ollaan pidempien etäisyyksien oloissa, toimiva infrastruktuuri ja liikenneyhteydet. Tuntuu, että tässä on aika tasapainoisella tavalla onnistuttu näitä erityyppisillä alueilla tärkeitä asioita tunnistamaan ja kirjaamaan.

Luonnon monimuotoisuuden huomioon ottaminen, mitä useat edustajat nostivat esille, on tärkeä juttu. Siinä kohtaa tietysti erityisesti edustaja Sarkkisen nostama monimuotoisuus kaupungeissa on tärkeä asia.

Aivan oikea huomio edustajilta Honkonen ja Kurvinen, että tämä yhdyskuntarakenteen eheyttäminen on erityisesti tärkeää siellä, missä ihmisiä on paljon, mutta yhtä tärkeää on myös, että siellä eheytyvässä yhdyskuntarakenteessa, myös suurimmissa kaupungeissa, säilyvät ne ekologiset yhteydet, viheralueet, puistot, missä ihmiset pääsevät maan kanssa kosketuksiin. Sillä on myös terveydellisiä vaikutuksia allergioiden ja tämänkaltaisten sairauksien ennaltaehkäisyssä, paitsi että se on tietenkin henkisen virkistystyksen lähde. Nämä molemmat näkökulmat täytyy ottaa kaupungeissa huomioon.

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

Toisaalta sitten, kun mennään sinne hyvin erilaisiin oloihin, mitä täällä esimerkiksi edustaja Kärnä kuvasi, että ollaan rakentamassa niitä maakunnan toimintaedellytyksiä, vaikkapa Lapissa matkailun varaan, niin on hienoa, että tämä mahdollistava ote on tunnistettu näissä valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa.

En tiedä, oliko vanhoissa tavoitteissa tarkoitus, mutta tuntuu, että niitä hieman myös ylitulkittiin yhdyskuntarakenteen tiivistämisen osalta, mikä oli vanhoissa tavoitteissa, ja ne ulotettiin suunnilleen koskemaan sitä, että jossain hyvin harvaan asutuilla alueilla ei saa enää omakotitaloa omalle maalle rakentaa, kun kerran VATeissa sanotaan, että täytyy tiivistää. Nyt tässä on tunnistettu tuo asia oikealla tavalla mielestäni, sitä eheyttämistä tarvitaan niillä suurilla kaupunkiseuduilla mukaan lukien sitten nämä viherkäytöt, mistä jo puhuin. Olemassa olevaan infraanhan on aina järkevää tukeutua. Olkoonpa se vaikka kunta- tai seutukaupunki, niin tietenkin, jos pystytään olemassa olevan infran äärelle toimintoja sijoittamaan, totta kai se on yhteiskunnan kannalta järkevää.

Edustaja Hoskonen kysyi näistä sisävesikuljetuksista. Niihin tässä ei varsinaisesti oteta kantaa, mutta aivan kuten sanoitte, se vesi ei seilaamalla kulu, eli kunhan vain pidetään huolta sitten, että alukset ovat vesikelpoisia ja tämmöisiltä riskeiltä välttyään, niin sisävesikuljetuksilla on varmasti tulevaisuutta.

Edustaja Huovisen näkökulman haluan vielä poimia, tuon kansalaisten roolin. Se on tärkeä, ja se tahtoo monta kertaa kaavoituksessa unohtua. Jos tuo kansalaisten näkökulma kaavoituksessa unohtuu, niin se pikemminkin johtaa siihen, että sitten tulee monenlaista valitusta. Tämän takia, olkoonpa sitten kunnallisesta kaavoituksesta tai maakuntakaavoituksesta kyse, mitä osallistavampi on se kaavoitusprosessi ja mitä paremmin pystytään kansalaisten mielipiteitten kirjo ottamaan siinä kaavoitusvaiheessa huomioon, niin se ennaltaehkäisee tätä valittamista. Toivottavasti tähän kaavoituksessa päästään.

Kaiken kaikkiaan kuulostaa, että edustaja Korhosen vetämä työryhmä, missä oli edustajia monista ministeriöistä ja monilta tahoilta, on onnistunut tekemään hyvän pohjan, mitä on sitten ministeriössä ollut ilo viedä eteenpäin. Tuntuu, että nämä tavoitteet nauttivat varsin laajaa kannatusta täällä eduskunnassa, mutta jatketaan keskustelua.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt on mahdollisuus pyytää 1 minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja.

15.02 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille noista vastauksista.

Oikeastaan kaksi asiaa, mihin itse vielä toivon kiinnitettävän huomiota: se, että näissä uusissa alueidenkäyttötavoitteissa huomioidaan myös virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävyys, samoin kuin se, että myöskin arvokkaiden kulttuuriympäristöjen turvaaminen on tärkeää.

Kun nämä VATit ovat selkeät — nytten 70:stä tulee 17 — niin voidaan samalla myöskin välttyä päällekkäisyyksiltä muun lainsäädännön kanssa. Kaiken kaikkiaan itse toivon, että myöskin kaavoitusjärjestelmää virtaviivaistetaan jatkossa.

Ja sitten kun täällä on puhuttu tästä yhdyskuntasuunnittelusta, niin haluan itse painottaa sitä, että se on iso kokonaisuus: siihen kuuluvat liikennejärjestelmät, liikenne kaiken kaikkiaan, siihen kuuluu asuminen ja virkistysalueet ja muut puistoalueet. Se tulee huomioida isona kokonaisuutena, että se toimii myöskin.

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

15.03 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen iloinen siitä, että ministeri Tiilikainen otti esille luonnon monimuotoisuuden vaikutuksen ihmisten terveyteen. Paitsi että se on henkistä virkistytymistä ja sitä kautta terveyden edistämistä, suomalaiset tutkijat ovat myös löytäneet mielenkiintoista korrelaatiota kodin lähellä kasvavien luonnonkasvien monimuotoisuuden ja lasten allergian vähyyden välillä. Eli soisi, että tällaisetkin asiat otettaisiin kaavoituksessa aikaisempaa painokkaammin esille.

Olen ministeri Tiilikaisen kanssa samaa mieltä myöskin siitä, että hyvä, osallistava kaavoitusprosessi on paras tapa ennaltaehkäistä valituksia, ja siksi olenkin edustaja Huovisen kanssa samaa mieltä siitä, että ei ole hyvä ratkaisu rajoittaa kansalaisten valitusoikeutta ympäristöasioissa sillä tavalla kuin hallitus esittää.

15.04 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On aivan välttämätöntä, että kun suomalainen biotalous kehittyy ja kun samalla pidetään huolta, että tämän maan talous paranee, meidän on näitä omia raaka-aineita käytettävä entistä määrätietoisemmin, ja siihen kuuluu tietenkin metsien käyttö. Meidän on pidettävä huoli siitä, että maatalous voi hyvin tässä maassa, ja sitten ennen kaikkea, että maaseutualueille pystytään rakentamaan, koska jos me emme pysty rakentamaan ja kehittämään elinkeinoja, niin meillä jää tämä mahdollisuus käyttämättä. Nyt elämme parhaillaan aikaa, jossa jokainen suomalainen ja jokainen eurooppalainen näkee sen, että uusiutuvasta energiasta ja puhtaasta ruuasta on tässä maanosassa ja koko maailmassa aivan huutava pula, ja tässä meillä suomalaisilla on mahdollisuus. Meillä on sitä paitsi maailman puhtain ympäristö, maailman puhtaimmat pohjavedet, ja se avaa tämän mahdollisuuden. Meidän on pidettävä nyt huoli vain siitä, että koko maata kehitetään. Se on aivan hienoa, että meillä on loistava pääkaupunki ja suuret maakuntakeskukset, mutta me tarvitsemme myös elävän maaseudun, ja tähän nämä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet mielestäni sopivat erittäin hyvin.

15.05 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä edustaja Hassin puheenvuoroa kuuntelin, ja oli mielenkiintoista tietoa todella näistä lasten allergioista. On äärettömän tärkeää, että kodin lähellä se luonnon monimuotoisuus on säilytetty. Pidänkin siksi erityisen valitettavana esimerkiksi tällaisia päätöksiä, joita Helsingissä on tehty Helsingin Keskuspuiston osalta: puisto hakataan ja se peitetään ikuisesti betonin alle ja samaan aikaan tuhoetaan tätä luonnon monimuotoisuutta ja jopa vaarannetaan helsinkiläislästen terveys, mikäli edustaja Hassin väitteet pitävät paikkansa.

Toivon todella, että silloin kun meille näitä suojelupäätöksiä tuonne pohjoiseen sanellaan, niin samaan aikaan osattaisiin sellaisissa kaupungeissa, joissa vihreät ovat valtapuolueena, pitää huolta siitä omasta pesästä.

15.06 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluaisin tosiaan vielä kiinnittää huomiota siihen, minkä ministeri Tiilikainen omassa vastauksessaan tuossa äsken totesi, eli näiden alueidenkäyttötavoitteiden suhteeseen muuhun lainsäädäntöön ja tavallaan sitten osittain myöskin kaavoitukseen. Mielestäni on tärkeää, että tässä työssä, kun näitä tavoitteita on uudistettu, on kiinnitetty huomiota siihen, että nämä eivät ole kuitenkaan päällekkäisiä varsinaisen lainsäädännön kanssa. Kun kuitenkin nämä tavoitteet pohjimmiltaan ovat valtioneuvoston suosituksia, valtioneuvoston ikään kuin periaatepäätöksellä päättämiä tavoitteita, niin mielestäni on aivan oikein, että sitten lainsäädännöllä määrätään niistä erityisistä asiakysymyksistä. Nämä kuitenkin aivan oikealla

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

tavalla linkittyvät isoihin tavoitteisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin, kuten vähähiilisyys- ja ilmastomuutoksen torjuntaan, ja keskittyvät näihin isoihin ongelmiin.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Vielä edustaja Korhonen, ja sen jälkeen otamme ministerin puheenvuoron.

15.07 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin muistaessa haluan tietysti kiittää ministeriä kovasti siitä yhteistyöstä, mitä tämän prosessin aikana on eri tavoin pystytty tekemään. Tämä työprosessihan oli monella tavalla aika laaja, mutta erityisesti arvostin vahvasti sitä, että sitten itse työryhmässä, vaikka keskustelua käytiin aika laajasti, päädyttiin siihen, että työryhmän esitys on yksimielinen. Ja sitten varmaankin tämän laajan valmisteluprosessin myötä oli ilo huomata se, että lausuntokierroksella ja lausuntokierroksen pohjalta ei tullut mitään merkittäviä, isoja muutostarpeita tähän VAT-esitykseen.

Oli myös ilo huomata, että tuo ympäristövaliokunnan lausunto tukee tätä esitystä erinomaisella tavalla, ja täytyy kiittää myös sitä keskustelua, mitä tänään tässä salissa on käyty. Toki tässä keskustelunkin aikana muistelen, kun monessa puheenvuorossa tuli esille se, että maailma muuttuu näittenkin ympärillä hyvin voimakkaasti ja nopeasti, että vuonna 2008 edustaja Huovisen vetämässä ympäristövaliokunnassa arvioitiin valtakunnallisia alueittenkäyttötavoitteita ja todettiin jotenkin niin, että muutokset ympärillämme ovat niin mittavia, että laajempi uudistustarve on vain ajan kysymys. No, onhan tässä kymmenen vuotta nyt vierähtänyt, että on mielenkiintoista katsoa, missä vaiheessa seuraava uudistustarve sitten tulee. Kiitoksia ministerille.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ja vielä ministeri Tiilikainen, 3 minuuttia.

15.09 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen: Arvoisa puhemies! En tiedä, onko tässä enää kolmelle minuutille eväitä ja tarpeita, niin tyhjentävä keskustelu täällä salissa on käyty. Kiitän vielä kertaalleen työryhmää ja sen vetäjää Timo Korhosta valmistelutyöstä sekä valiokuntaa asian perusteellisesta läpikäynnistä ja tuomisesta tänne eduskunnan täysistunnon keskusteluun.

Tulkitsen, että näille valtakunnallisille alueidenkäyttötavoitteille, joita hallitus esittää, on laaja tuki tästä salista, miltei liikuttavan yksimielinen, jos näin juhlavasti haluaa sanoa. Niinpä velvollisuuteni on viedä tämä nyt pikapikaa valtioneuvoston periaatepäätöksiksi, jotta näitten tavoitteitten ja linjausten perusteella sitten jatkossa kunnissa ja maakunnissa tuota tuiki tärkeää ja meidän kaikkien ihmisten elinympäristön viihtyvyyteen ja terveellisyys- ja ylipäänsä Suomen kehittymiseen tarpeellista kaavoitustyötä viedään eteenpäin.

Tämä oli mielenkiintoinen, tämä huomio, minkä edustaja Korhonen poimi tuolta 2008 valiokunnan kannoista. [Susanna Huovinen: Ministerikin oli siellä!] — Kyllä, vielä muisti kantaa sinne, edustaja Huovinen, yhdessä pähkäilimme tulevaa. — Nyt kun mietitään, että milloin on sitten se seuraava hetki ja mitä tahtia maailma muuttuu, niin varmasti sitten, kun maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus seuraavan kerran on pakettiin saatu, on taas aika miettiä, vastaavatko nämä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet senhetkistä lainsäädäntöä. — Kiitän eduskuntaa hyvästä ja rakentavasta keskustelusta.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

Asian käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta sekä sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annettujen lakien liitteiden muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 138/2017 vp

Lakialoite LA 37/2015 vp, 82, 88/2016 vp, 56, 58, 61, 87/2017 vp

Toimenpidealoite TPA 6, 39/2016 vp, 40/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 18/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 18/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

15.12 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys lämmitys-, voimalaitos- ja työkonepolttoaineiden veron energia- ja hiilidioksidisuuden korottamiseksi on hyvä ja kannatettava, etenkin kun korotusta painotetaan hiilidioksidiveron suuntaan. Bioperäisten nestemäisten lämmityspolttoaineiden verotuksen rakennehan tässä säilyy ennallaan, eikä muutoksia ehdoteta myöskään biokaasun, kiinteiden biomassojen eikä kyllä myöskään sitten turpeen verotukseen.

Veronkorotuksen painopisteen siirtäminen kohti hiilidioksidiveroa on siis hyvä asia, kuten verojen korottaminenkin tässä kohtaa. Toimet kuitenkin ovat esitetyllä volyyymilla oikeastaan riittämättömiä ilmastonmuutoksen torjunnan kannalta. Vihreät ovat esittäneet, että hallitus antaisi esityksen kevyen polttoöljyn verotuen pienentämisestä osana fossiilisten polttoaineiden tukien karsimista ja että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin energiaturpeen verotuksen korottamiseksi osana kansallista ilmastopolitiikkaa.

Arvoisa puhemies! Tuosta kevyestä polttoöljystä on hyvä todeta, että Suomessahan on yhä edelleen melkein 200 000 öljylämmitteistä pientaloa, joiden lämmitykseen käytetään yhteensä noin 460 miljoonaa litraa lämmitysöljyä vuosittain. Pientalojen lisäksi öljyllähän lämpenee myös merkittävä määrä julkisia rakennuksia, jotka käyttävät öljyä lämmitykseen noin 160 miljoonaa litraa vuodessa, mutta esimerkiksi naapurimaassamme Ruotsissa öljylämmitys sitä vastoin on nykyään lähes marginaalinen lämmitysmuoto.

Suomen tulisikin seurata muun muassa Ruotsin esimerkkiä ja kannustaa kotitalouksia ja julkisyhteisöjä luopumaan öljyn käytöstä lämmitysmuotona asteittain kokonaan. Näin Ruotsi on toiminut viimeisten 15 vuoden ajan systemaattisesti korottamalla kevyen polttoöljyn verotusta vuosittain. Kotitaloudet ja julkisyhteisöt ovat Ruotsissa näin vaihtaneet öljyn ympäristöystävällisempiin lämmitysvaihtoehtoihin.

Jos verrataan vielä hinnoissa Suomen ja Ruotsin tilannetta, Ruotsissa kevyen polttoöljyn valmisteverot ovat yhteensä tällä hetkellä noin 43,6 senttiä litralta eli yli kaksinkertaiset Suomeen verrattuna. Tämä antaa jotain mittasuhteita tälle käsittelyssä olevalle hallituksen esitykselle. Katsonkin, että myös Suomen hallituksen tulisi asettaa tavoitteekseen kevyen polttoöljyn lämmityskäytöstä luopuminen kokonaan ja selkeästi sitoutua korotta-

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

maan kevyen polttoöljyn verotusta vuosittain riittävällä tavalla, jotta tähän tavoitteeseen päästäisiin.

Arvoisa puhemies! Nyt hallitus esittää, että kevyen polttoöljyn kuluttajahinta nousisi vain noin 2 prosenttia ja raskaan polttoöljyn kohdalla korotus olisi noin 3 prosentin luokkaa. Tällä ei vielä kovin kauaskantoisiin tavoitteisiin päästä. Kuitenkin hallituksen esityksen mukaan polttoaineiden väliset verotukselliset suhteet muuttuvat siten, että vähemmän hiilidioksidipäästöjä aiheuttavien polttoaineiden, kuten maakaasun, kilpailukyky kivihiiheen nähden hieman paranee, mikä on hyvä asia. Hiilidioksidiveron korotus parantaa myös uusiutuvan energian kilpailukykyä, sillä tällä hetkellä siitä ei kanneta hiilidioksidiveroa tai energiaveroa lainkaan. Turpeen asema tässä sen sijaan paranee, koska sen verotukseen ei esitetä muutoksia — tämä on kritiikin paikka.

15.16 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitystä on perusteltu lähinnä ympäristösyillä, ja ne ovatkin myönteiset ja kannatettavat. Tämän esityksen vaikutukset ovat kuitenkin ympäristönsuojelun kannalta ja ilmastotavoitteiden kannalta rajalliset, sillä se kohdistuu suurelta osin päästökauppasektoriin, jolloin muutokset eivät vaikuttaisi juurikaan päästöjen kokonaismäärään. Voidaankin sanoa, että tämän esityksen päätavoite on fiskaalinen, kerätä lisää verotuloja noin 50 miljoonaa euroa. Kun päätavoite on fiskaalinen ja ympäristötavoite toisarvoinen, niin silloin ei välttämättä tehdä kaikkein parasta mahdollista ympäristöpolitiikkaa. Niinpä lakiesityksessä ei olekaan arvioitu eri vaihtoehtoja ympäristön näkökulmasta. On selvää, että samalla rahamäärällä voisi olla mahdollista tehdä tehokkaampia toimia päästöjen vähentämiseksi.

Lakiesityksessä ei ole arvioitu, mikä vaikutus muutoksilla olisi esimerkiksi öljylämmitysjärjestelmien vaihtoihin ympäristöystävällisempiin järjestelmiin. Juuri ympäristön kannalta ratkaisevaa onkin se, millaisia kuluttajavaikutuksia näillä toimilla on ja mikä on nimenomaan tämä hintajousto siellä kuluttajapäässä. Siihen voitaisiin vaikuttaa veronkorotusten ohella tehokkaasti esimerkiksi tukemalla suoraan lämmitysjärjestelmien vaihtamista. Edellisellä hallituksellaahan olikin vaatimaton 10 miljoonan euron määräraha pientalojen energiaremontteihin, joka jostain syystä oli tälle hallitukselle aivan ylivoimainen pitää mukana keinovalikoimassa sen positiivisista vaikutuksista huolimatta. Onkin erikoista, miksi hallitus ei ole punninnut kepin ohella myöskin näitä porkkanoita, joiden lopullinen merkitys sitten itse aikaansaatavaan ilmastohyötyyn on merkittävä.

Veronkorotuspäätöksiä tulisi tarkastella oikeudenmukaisuuden ja tulonjakovaikutusten näkökulmasta. Hallituksen esityksestä käy ilmi, että esityksen suurimmat vaikutukset kohdistuisivat kaukolämpösektoriin ja talokohtaiseen lämmitykseen. Myös rakentamisen, maatalouden ja teollisuuden kustannukset kasvaisivat yhteensä 15 miljoonalla eurolla. Hallitus on arvioinut, että sen vaikutukset tuloeroihin olisivat vähäiset. Tätä on arvioitu tekemällä vertailuja tulokymmenyksittäin.

Valiokunta ei kuitenkaan ollut täysin tyytyväinen näihin arvioihin vaan korostaa mietinnössään, että yksittäisiä muutoksia koskevat arviot tulonjakovaikutuksista tulisi voida perustaa riittävän tuoreeseen tietoon. Nimittäin vuoden 2012 Tilastokeskuksen tiedot eivät välttämättä ole relevantteja tänä päivänä. Pitäisi kiinnittää huomiota toistuvien korotusten ja muiden samanaikaisten veropäätösten yhteisvaikutukseen, joka myöskin valiokunnan mielestä on puutteena tässä lakiesityksessä.

Hallituksen esitys kohdistuu siis vain rajalliseen määrään kotitalouksia, ja siksi sen tulonjakovaikutuksia olisi syytä arvioida tarkemmin. Olisi myös syytä arvioida päätösten

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

vaikutuksia asumisen hintaan. Hallitushan on tehnyt lukuisia muitakin asumisen hintaan heijastuvia ratkaisuja, ja jää epäselväksi, miksi hallitus on päättänyt kerätä nimenomaan tällä menetelmällä 50 miljoonan lisäverotulot. Verotulot olisi mahdollista kerätä oikeudenmukaisemmin esimerkiksi muuttamalla verotuksen painopistettä omistamisen verotuksen suuntaan. Tästä luonnollisesti SDP:n vaihtoehtobudjetissa on lukuisia hyviä ja rakentavia esityksiä. Tämä onnistuu esimerkiksi tiivistämällä omistamisen verotuksen veropohjaa.

Näinpä siis hallituksen esitys on sekä ympäristön näkökulmasta että oikeudenmukaisuuden näkökulmasta puutteellinen. Sitä varten ei ole tehty hyvän lainsäädännön edellyttämiä taustaselvityksiä.

Tästä syystä esitämme lausumia kolme kappaletta, joissa kiinnitämme huomiota juuri näihin epäkohtiin. Hallituksen tulee seurata veronkorotusten vaikutusta asumiskustannuksiin ja lisäksi tämän veronkorotuksen vaikutuksia päästöihin ja kolmanneksi valmistella kokonaisvaltainen esitys, jolla varmistetaan siirtyminen ympäristön kannalta kestäviin lämmitysjärjestelmiin.

15.21 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Harakka piti mielestäni äsken erittäin hyvän, kokonaisvaltaisen ja analyttisen puheenvuoron, jossa hän kuvasi useammasta eri näkökulmasta juuri tämän nimenomaisen esityksen ongelmia. Toden totta tässä on niin ongelmia asumisen hintaa nostavien seikkojen vuoksi kuin sitten tulonjakovaikutuksia, jotka eivät välttämättä ole kovinkaan myönteisiä, ja samoin sitten ympäristönäkökulma. Painotan sitä, että silloin, kun puhutaan ympäristönäkökulmasta ja perustellaan, että tällä tehdään hyvää ympäristöpolitiikkaa, harvoinpa siitä kovin hyvää syntyy, kun oikeasti se tavoite on fiskaalinen, mitä edustaja Harakka tuossa hyvin kaiken kaikkiaan kävi läpi. On merkittävää huomata, että lähdemme siitä, että välttämättä näitä ympäristötavoitteita ei tällä lainsäädännöllä ratkaista. Päinvastoin, kuten edustaja Harakka tuossa kertoi, tässä ongelmana on se, että koko ajan vain keppiä laitetaan, kun pitäisi nimenomaan olla porkkanaa. Ja mielestäni juuri tämä tilanne, missä me nyt elämme, yhteiskunnallisestikin edellyttäisi sitä, että nyt kannattaisi hieman valtion satsata sitä porkkanaa siihen, että me saisimme lämmitystapoja muutettua ekologisemmiksi ja sitä kautta tietenkin myös torjuttua ilmastonmuutosta, ja saisimme myös varmasti taloudellisesti hyvää toimeliaisuutta aikaan, kun näitä remontteja tehtäisiin.

Yksi, mistä kannan paljon huolta, ovat asumiskustannukset. Hallitus on jälleen kerran tuonut esityksen, millä lisätään asumiskustannuksia. Kaikki me tiedämme, että tänä päivänä meidän asumisemme on liian kallista. Olen siitä tyytyväinen, että aika pitkälti varmasti myös oppositionkin painostuksen johdosta hallitus luopui ja peruutti esityksensä kiinteistöveron pakkonostosta. Se oli hyvä askel, siitä olen tyytyväinen. Mutta kyllä, kun tässä perään heti tulee lämmitysmaksujen nostoja ja tämänkaltaisia seikkoja, moni pieni asuja joutuu koviin kukkaronsa kannalta.

Kaiken kaikkiaan tässä erityisesti huolestuttaa se, että meillä on lukuisa joukko ihmisiä, pienituloisiakin, eläkkeensaajia esimerkiksi, jotka asuvat öljylämmitteisissä omakotitaloissaan, useinpa vielä sellaisella alueella, että siellä edes se lämmitystavan muutos ei kauheasti auttaisi. Sitten, jos siihen kaiken kukkuraksi tulee päälle vielä kasvavia lämmityskustannuksia, eipä varmasti kovin paljon tee mieli käsiä taputtaa. Näitä tällaisia kotitalouksia on 200 000, niin että se ei ole ihan merkityksetön summa. No, sen lisäksi vielä sitten tietenkin kaupunkiseuduilla, etelän kaupungeissa esimerkiksi, ollaan paljon kaukoläm-

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

mön varassa, ja niiden alueiden asukkaita kaupungeissa tämä kyllä rokottaa myös kaukolämpömaksujen myötä.

Puhemies! Edustaja Harakka kuvasi myös sitä kolmatta ulottuvuutta, mistä hieman kannamme huolta. Se on tulonjakovaikutukset. Monessa hallituksen esityksessä tulonjakovaikutukset ovat ongelmalliset, ja tässäkin käy ilmi, että välttämättä se ei ole niin yksiselitteistä, ettei tällä hirveästi olisi vaikutusta, vaan päinvastoin jopa valiokunta tosiaan itse toteaa niin, että nämä selvitykset ovat vajavaiset. Kaiken kaikkiaan uskoisin, että kyllä se pieni eläkeläinen, joka siinä öljylämmitteisessä talossa asuu, tai se kaupunkilaisperhe usein aika pienituloista väkeä on, ja sitä kautta en usko, että tulonjakovaikutukset olisivat kovin myönteisiä tässä.

Näillä sanoilla, puhemies, vaikka nyt ei virallisesti ole vielä lausumienkannatusaika, sannon jo valmiiksi, että tietenkin lämpimästi kannatan SDP:n lausumia, ja tosiaan myös alleviivaan sitä, että oma vaihtoehtobudjettimme esittää tällaista tukea, jota voitaisiin sitten maksaa korjausavustusten, energia-avustusten muodossa, ja voisimme myös kotitalousvähennystä pohtia. Eilen tämä itse asiassa tuli esille juuri tuloverolain yhteydessä olevissa ponsissa, joissa esitimme, että kotitalousvähennys ulotettaisiin myös kerrostaloihin. Se on mielestäni hyvä idea. Siinä yhteydessä tietenkin voitaisiin myös ekologiset remonttitarpeet ottaa huomioon, puhemies.

15.26 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys nestemäisten polttoaineiden sekä sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteveron korottamisesta on mielestäni erittäin epäoikeudenmukainen. Tämä kurittaa niin maataloutta kuin yksityistalouksia.

Tässä edustaja Viitanen nosti hyvin nämä yksin asuvat vanhukset, ja minäpä otan tässä esimerkin pienituloisesta eläkeläisestä, joka asuu nimenomaan polttoöljyllä lämpiävässä ja sähköä käyttävässä talossa, missä nyt valot ja kodinkoneet tarvitsevat sähköä. Näitten laskelmien mukaan korotusta tulee vuositasolla noin 60 euroa, ja samanaikaisesti energiayhtiöt nostavat sähkönsiirtomaksuja. Tänään Etelä-Suomen Sanomat uutisoi, että Lahti Energia nostaa siirtomaksuja niin, että yleissiirron perusmaksu nousee 18 prosenttia, omakotiasukkaan siirtohintaa 13 prosenttia. Tämä tarkoittaa tälle samaiselle pienituloiselle 33 euron lisälaskua. No nämä valtion kaavailemat toimet ja sähköyhtiön korotukset kun lasketaan yhteen, lisälaskua tulee suurin piirtein satasen verran.

Arvoisa puhemies! Tässä kohtaa minulla kyllä herää kysymys, onko tässä tarkoitus tyhjentää maaseudut ja keskittää kaikki suomalaiset kaupunkeihin ja asutuskeskuksiin kerrostaloihin, jotka lämpenevät kaukolämmöllä — jotka eivät nekään säästy kyllä tässä kohtaa hinnankorotuksilta.

15.28 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Ronkainen tuossa kuvasikin jo hyvin tämän hallituksen esityksen ongelmakohtia, ja olen niistä täysin samaa mieltä. On hyvä, että sosiaalidemokraatitkin kantavat huolta tästä asiasta, mutta kuitenkin hieman ihmettelen, miksi te vaaditte vain seuraamaan näitä asioita lausumien tasolla ettekä perussuomalaisten tavoin ole suoraan hylkäämässä tätä esitystä ja kertomassa, mistä otetaan rahat hylkäämiseen, koska eikö se ole selvittämättäkin selvää, että kyllä tämä vähäosaiselle kalliiksi tulee? Meille tämän poistaminen on yksi osa vaihtoehtobudjettiamme, asumisen halpuuttamisen pakettia.

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

15.28 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Pyrimme luonnollisestikin tekemään päätöksiä tutkittuun tietoon nojaten. Tilastokeskuksen vuoden 2012 tietoihin nojaten tässä hallituksen esityksessä luotetaan siihen, että öljylämmityksen hinnan korottamisesta ei seuraa kielteisiä tulonjakovaikutuksia, ja siinä mielessä sitä vastaan ei tietenkään tekisi mieli väittää. Silti intuitiivisesti oletan, että niiden kotitalouksien, jotka yhä ovat öljylämmityksen varassa, täytyy olla sellaisten ihmisten, joilla ei ole ollut tilaisuutta tai joille ei ole ollut kannattavaa vaihtaa öljylämmitystä ekologisempaan lämmitysmuotoon. Se voi johtua siitä, että asukkaat ovat iäkkäitä. Se voi johtua tietysti siitä, että asukkailla ei ole rahaa siitäkään huolimatta, että on ollut aikaisemmin käytössä tämä energiaremonttiporkkana. Ja se voi johtua sitten siitäkään, että sen asunnon hinta on joka tapauksessa niin alhainen, että siinä ei ole ikään kuin taloudellista järkeä tehdä tätä vaihdosta. Tässä suhteessa olen aika vakuutunut siitä, että tämän esityksen tulonjakovaikutukset ovat kielteiset, ja se täytyy ehdottomasti selvittää. Olen todella pahoillani siitä, että näin vähäisin ja ylimalkaisin tiedoin ja mielestäni kyseenalaisin tiedoin ollaan tällaisia päätöksiä tekemässä.

Siltä osin kuin kuitenkin vielä kannattaisi vaihtaa se öljylämmitys toiseen lämmitysmuotoon, esimerkiksi kotitalousvähennyksen ulottaminen energiaremontteihin ennen kaikkea kerrostaloissa ja rivitaloissa olisi myöskin todellakin tutkimisen arvoinen asia, kuten SDP:n vaihtoehtobudjeteissa useamman kerran on esitetty.

15.31 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Toisaalta juuri haluaisin alleviivata sitä samaa asiaa kuin edustaja Harakka edellä, että on merkillepantavaa, että tässä mietinnössä koko valiokunta toteaa, että nämä selvitykset ovat puutteellisia. Että silloin pitäisi tietenkin myös hallituspuolueilla hälytyskellot soida. Täällä nyt onneksi on, niukalti, hallituspuolueiden edustajia paikalla, ja olisi kiinnostavaa kuulla hallituspuolueilta myös perusteluja sille, miksi tämä esitys on näin ja miksi ei voisi vaatia sitten eduskuntana, että näitä asioita paremmin taustoitettaisiin, kun tällaisia esityksiä tuodaan.

Ja vielä kerran alleviivaan: kun täällä puhutaan niin usein siitä, että asumisen hinta on liian kallis, niin miksi sitten juuri tähän aikaan täytyy jälleen kerran tämä korotus tehdä? Puhumattakaan tosiaan siitä, kun olemme kritisoineet tätä eriarvoistamista, että tuskinpaa tässäkin ne tulonjakovaikutukset positiiviset ovat, kuten on todettu.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 27 ja 27 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 160/2017 vp

Valiokunnan mietintö StVM 13/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 13/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

Keskustelu

15.32 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Maataloustuotteet kamppailevat poikkeuksellisten sääolosuhteiden kärjistämän kannattavuuskriisin kanssa. Kriisi koskee kaikkia tuotantosuuntia, mutta tällä esityksellä pystytään nyt hieman tukemaan etenkin kotieläintuottajien työssäjaksamista. Siksi olen nyt tyytyväinen, että tätä maatalousyrittäjien väliaikaista sijaisapumaksujen alentamista jatketaan ensi vuodellekin. Tämä tilapäinen alennus ei maatalouden tai suomalaisen ruuantuotannon kannattavuuden suurta kuvaa ikävä kyllä käännä kertalaakista paremmaksi, mutta tuo sentään pientä helpotusta kaikkein hankalimmassa tilanteessa oleville.

15.33 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! 2017 budjettiriihessä hallitus päätti 1 miljoonan panostuksesta lomituspalveluiden sijaisapumaksujen alentamiseen. Esitys on hyvä, mutta riittämätön ja määräaikainen. Tällä hetkellä viljelijät ovat todella ahtaalla. Olemme tosi ristiriitaisessa tilanteessa. Kotimainen ruoka ja ruuantuotanto on elintärkeää jokaiselle kansalaisellemme. Taloudellisesti monilla viljelijöillä menee todella huonosti, ja henkinen jaksaminen on koetuksella. Kun tulee tiukka paikka, lomittajia on vaikea saada. Lomittajan tulee olla osaava ja tietenkin luotettava. Siksi pitää varmistaa koulutuksen ja palkkauksen muodossa myös lomittajien saatavuus tulevaisuudessa. Lisäksi tilalla on usein eläimiä, joiden hyvinvointia edistetään tukemalla viljelijän jaksamista, ja sen takia on tärkeää, että viljelijä saa sen pienen hengähdystauon, koska eläinten hyvinvointi on kaikille tärkeää, sekä tuottajalle että myös kuluttajalle, joka haluaa ostaa eettisesti tuotettua ruokaa.

Perussuomalaisten varjobudjetissa on tähän osoitettu enemmän panostusta, ja varjobudjetissamme otamme huomioon viljelijän ahdingon paremmin.

15.34 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä sijaisapumaksun pieni alentaminen, pitäminen vuodella eteenpäin tämä poikkeus voimassa, on ihan hyvä ja positiivinen asia, mutta toivoisin jonain päivänä kyllä tässäkin maassa, että saataisiin Suomeen laadittua semmoiset systeemit, että maatalouden kannattavuudesta aidosti pidettäisiin huolta. Ymmärrän sen, että yhteinen eurooppalainen maatalouspolitiikka on ajanut tämän tilanteen sellaiseksi kuin se on tällä hetkellä, mutta toivon, että siitä löytyisi kuitenkin se kultainen keskitie, jolla voitaisiin mennä eteenpäin niin, että myös maanviljelijä saisi tuotamastaan raaka-aineesta oikeudenmukaisen hinnan. Silloinhan tietenkin tällaisen sijaisapumaksun taloudellinen vaikuttavuus on kovin heikko. Sen sijaan, kun ihminen saa levätä ja saa sen sijaisavun vähän huokeammin kuin olisi saanut korotustilanteessa, niin sen hetkisessä tilanteessa sillä sijaisavulla on varmasti suuri merkitys, että ihminen pääsee rentoutumaan ja työpaineista hieman vapautumaan.

Mutta toivoisin, että tässä maassa aloitettaisiin vihdoinkin viimein keskustelu siitä, että saataisiin maanviljelijän myymistä tuotteista oikeudenmukainen hinta, koska tämän jatkuvan ruuan halpuuttamisen todellinen maksajahan on ollut maanviljelijä. Raaka-ainehinnat on poljettu niin alas, että on menty jo alle tuotantokustannusten. Kun siihen päälle luetaan vielä nämä maataloustuotteiden viennin pakotteet, jotka ovat vaikuttaneet sillä keinoin, että Venäjälle menevä maataloustuotteiden kauppa on todella tyrehtynyt, ja siitä ovat maanviljelijät joutuneet kärsimään, maksamaan kovan hinnan, kun ei ole markkinaa tuotteille, vaikka tuotamme maailman puhtainta ruokaa, jonka luulisi menevän maailmanmarkkinoille kuin kuumille kiville, niin tähän pitää joku muutos saada. Tällä lakiesityksellä sitä ei tie-

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

tenkään saada, mutta toivottavasti sillä saadaan kuitenkin syntymään se tilanne, että maanviljelijät selviävät vaikeasta tilanteesta jotenkuten kohti parempia päiviä.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tietoyhteiskuntakaaren muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 82/2017 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 21/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 21/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Yleiskeskustelu asiasta alkaa. — Edustaja, valiokunnan puheenjohtaja Jalonen.

Keskustelu

15.37 Ari Jalonen sin (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö koskee hallituksen esitystä, jolla pyritään purkamaan turhaa sääntelyä ja hallinnollista taakkaa. Lailla muun muassa kumotaan radiomainonnan määrää koskeva säännös sekä viestintäpalvelujen ja matkapuhelinten kytkeykauppaa koskevat säännökset.

Valiokunnalle ovat erityisryhmien palvelut kaikissa asioissa erittäin tärkeitä. Ohjelmistojen saattamiseksi näkö- ja kuulorajoitteisten saataville esityksessä säädetään ääni- ja tekstityspalveluista. Velvoite on tarpeen, jotta voidaan turvata näkö- ja kuulorajoitteisten tasavertaiset mahdollisuudet seurata ohjelmia ja sananvapauteen sisältyvä oikeus ottaa vastaan viestejä.

Valiokunta pitää erityisryhmille suunnattuja palveluja tärkeinä ja katsoo, että niitä tulee edelleen kehittää. Tästä syystä valiokunta on korottanut ääni- ja tekstityspalvelun osuutta useita eri yleisryhmiä palvelevien ohjelmistojen osalta 50 prosentista 75 prosenttiin ohjelmistosta ja ulottanut ääni- ja tekstityspalvelun koskemaan kaikkia muita musiikkiesityksiä ja urheiluohjelmia kuin suorana lähetyksenä lähetettäviä lähetyksiä.

Ohjelmistotoimilupien ja radioluvan myöntämisen edellytyksistä esityksessä ehdotettiin, että eräitä ohjelmistotoimilupia ja radiolupia ei myönnetä, jos hakijan perustellusta syystä epäillään rikkovan tiettyjä arpajaislain, kuvaohjelmalain ja rikoslain kansanryhmää vastaan kiihottamista koskevia säännöksiä. Liikenne- ja viestintävaliokunta on täsmentänyt kyseisiä säännöksiä ja poistanut säännöksistä viittaukset arpajaislakiin perustuslakivaliokunnan lausunnossa edellyttämällä tavalla. Luvat voidaan kuitenkin esityksen mukaisesti edelleen peruuttaa sillä perusteella, että arpajaislain rahapelien mainontaa koskevia säännöksiä on rikottu.

Lain nimikkeestä liikenne- ja viestintävaliokunta päätyi muuttamaan lain nimen "tietoyhteiskuntakaari" laiksi sähköisen viestinnän palveluista perustuslakivaliokunnan lausunnossa edellyttämällä tavalla.

Arvoisa puhemies! Tähän mietintöön sisältyy yksi vastalause.

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

15.40 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Pidän tätä lakiesitystä pääosiltaan hyvänä ja perusteltuna. Erityisen kannatettavia ovat esitetyt muutokset esimerkiksi tekstityspalveluihin, jotka parantavat näkö- ja kuulorajoitteisten asemaa suhteessa mediaan sekä sen tarjoamiin palveluihin. Kytkeykauppojen ja kuluttajansuojan suhteen liikutaan parempaan suuntaan. Hyviä puolia on lukuisia muitakin.

Keskityn kuitenkin tässä puheenvuorossani lakiesityksen korjattaviin kohtiin, joihin tässä yhteydessä teen perussuomalaisen ryhmän liikenne- ja viestintävaliokunnassa esittämän pykälävastalauseen mukaisen muutosesityksen. Esityksessä oli alusta alkaen hieman huolestuttavia piirteitä liittyen ennakkosensuuriin ja elinkeinolupien myöntämiseen tai myöntämättä jättämiseen mielivaltaisista perusteista. Oli vaikea käsittelyssä välttää tunnetta, että tietyissä kirjauksissa oli tarkoituksenhakuisuutta. Perustuslakivaliokunta kiinnitti tähän problematiikkaan huomiota, ja liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnössä on huomioitu heidän huomautuksensa sanamuotoja sekä muun muassa arpajaislakia koskien.

Kuitenkin perustuslakivaliokunta jätti auki alun perin esitetyn mahdollisuuden rajoittaa lupien myöntämistä, ei siis pelkästään peruuttaa, sillä perusteella, että on aiheellista epäillä, että hakija syyllistyy kiihottamiseen kansanryhmää vastaan. Tämä on nähtävissä ongelmalliseksi, koska harkintavalta olisi tässä hyvin laaja. Mitä tarkoitetaan epäilyllä? Sitäkö, että hakijalla on asiasta jossain vaiheessa tuomittu lainvoimainen tuomio, vai mitä? Esittääkö joku kenties jonkun mielestä väärä mielipiteitä — ilman mitään näyttöä mielipiteiden tuomittavuudesta? Tätä on vaikea ymmärtää, koska oikeusvaltiossahan henkilö on syytön kunnes syylliseksi todistetaan. Lisäksi epäilyksiä aiheuttaa se, ettei tässä yhteydessä esitetty puuttumista mihinkään muihin sananvapauden väärinkäyttöön liittyviin rikoksiin: ei mainita vaikkapa kunnianloukkausta tai yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämistä.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ei myöskään ole keinoja ulottaa lupakriteereitä turvallisuuspoliittisesti kyseenalaiseen tiedonvälitykseen taikka estää muuhun kuin sananvapauden liittyvään rikollisuuteen liittyvien tahojen, vaikkapa järjestäytyneen rikollisuuden toimijoiden, toimintalupia. Tämän johdosta laista on tässä kohtaa syytä poistaa kaikki viittaukset rikoslakiin ja palata kenties myöhemmin korjatun esityksen kanssa, jossa nämä esitykset on huomioitu laajemmin ja tasapuolisemmin.

15.42 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Niin kauan kuin yhteiskunnassa on todellinen sananvapaus, se ei voi olla läpeensä mätä. Sen sijaan jokaisesta läpeensä mädästä yhteiskunnasta puuttuu se sananvapaus. Länsimaisissa demokratioissa sananvapauden ydinsisällöksi on usein mielletty ennakkosensuurin poissaolo. Nyt hallituksen esitys laiksi tietoyhteiskuntakaaren muuttamisesta kuitenkin esittää, että radio- ja televisiotoiminnan ohjelmistolupien myöntämisedellytyksiä muutettaisiin siten, että ohjelmistotoimilupaa ei myönnettäisi, jos on perusteltua syytä epäillä hakijan syyllistyvän kiihottamiseen kansanryhmää vastaan.

Ottamatta kantaa siihen, kuinka tulkinnanvarainen laki kiihottamista kansanryhmää vastaan on, on kuitenkin sananvapauden toteutumisen kannalta arveluttavaa, että toimiluvan myöntäminen tulee Viestintäviraston harkittavaksi hakijan taustan perusteella. Siteeraan Suomen perustuslain 2 luvun 12 §:ää: "Jokaisella on sananvapaus. Sananvapauden sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä."

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

Näen, että hallituksen esitys on ristiriidassa sananvapaussäännöksen kanssa, ja kannatan edustaja Mäkelän tekemää esitystä.

15.44 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Minäkin kiinnitän huomiota sananvapauskysymykseen, mutta vähän toisesta näkökulmasta.

On aivan erinomaista, että valiokunta on tehnyt hyvää työtä kiinnittäessään huomiota erityisryhmien parempaan palveluun. Tämä on itselleni ja monille tässä salissa äärimmäisen tärkeä kysymys. On erinomaista, että erityisryhmien, siis ennen kaikkea näkö- ja kuulorajoitteisten, näkö- ja kuulovammaisten, asemaa ja oikeuksia halutaan parantaa.

Kiinnitän kuitenkin huomiota siihen, että 211 §:ssä rajataan pois suorat lähetykset ääni- ja tekstityspalveluista ja tulkkauspalveluista ei vaadita laisinkaan. Perusteluissa todetaan, että se on tällä hetkellä teknisesti vaikeaa. Tämän lain tulisi ulottua kuitenkin tämän hetken teknisten vaikeuksien ulkopuolelle, enkä voi käsittää, miksi viittomakielinen tulkkaus olisi erityisen vaikea järjestää myöskään simultaanisti. Sitähän tehdään koko ajan kaikissa arjen tämän hetken tilanteissa, ja siksi toivoisin, että tämä laki olisi vielä laajempi ja velvoittavampi.

On hienoa, että kuulovammaisten ja kuurojen ihmisten oikeuksia halutaan puolustaa. Siihen velvoittaa myös viittomakielilaki, joka yrittää pitää huolen kuurojen ihmisten sananvapaudesta ja ilmaisunvapaudesta. On kuitenkin todettava, että samaan aikaan, kun tähän kiinnitetään positiivisesti huomiota, valtio myös laiminlyö kuurojen ihmisoikeuksia ja sananvapautta kilpailuttamalla tulkkeja tavalla, joka heikentää palveluita ja heikentää perusoikeuksiin kuuluvaa sananvapautta, ja tähän tässä salissa tulisi ottaa myös nopeasti kantaa.

15.46 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Silloin kun tämä laki oli lähetekeskustelussa tässä salissa, myös kiitettiin juuri sitä, että tällä aiotaan parantaa erityisryhmien palveluja, näkö- ja kuulovammaisten palveluja. Tuolloin tuli toiveena tästä salistakin, että valiokunta paneutuisi tähän asiaan ja katsoisi, onko kenties vielä jotain, mitä tässä voisi hie-man parantaa. Ja jos muistan oikein, taisi olla ministerikin silloin aitiossa ja sanoi, että tätä voidaan vähän vielä katsella.

Mutta nyt on käynyt niin, että varsinaisia muutoksia valiokunta ei esitä tähän mutta toteaa tämän ongelman — että asiantuntijakuulemisissa on kerrottu, että näitä teknisiä ongelmia esimerkiksi suorien lähetysten osalta on — mutta osaltaan sitten kirjaa ylös sen, että ministeriön tulee jatkossa seurata tarkkaan tätä teknistä kehitystä ja tarvittaessa sitten esittää muutoksia.

Minä nyt toivoisin, että eräällä tavalla alleviivattuna ja lihavoituna luettaisiin tätä valiokunnan terveistä siellä ministeriössä, ja toivoisin, että mahdollisimman nopeastikin kenties voisi tulla parannuksia tähän. Aivan kuten edustaja Harakka tuossa edellä sanoi, pidän hyvin tärkeänä sitä, että pystyisimme kaikin puolin näiden erityisryhmien palveluja parantamaan.

15.47 Ari Jalonen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaus heti edustaja Viitaselle: valiokunta lisäsi näitä prosentteja, eliikkä tähän on puututtu. [Pia Viitanen: Hyvä!]

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

15.48 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On aivan erinomainen asia, että valiokunta on huolellisesti tutustunut tähän lakiesitykseen ja antanut vahvan mietinnön. Se, että sananvapaudesta käydään vahvaa keskustelua, on hyvä asia, ja perustuslakivaliokunta varmaan tämän sananvapauden ympärillä on viettänyt useita tunteja tälläkin vaalikaudella.

On syytä muistaa sananvapaudesta, että siihen liittyy aina vastuu, että semmoista vapautta ei ole olemassakaan, mihin ei liity vastuuta. [Eduskunnasta: Näin on!] Sen punninnastahan tässä on kysymys, että jos me jotakin suostamme päästämme, myös itse kannamme siitä vastuun. Esimerkiksi siinä keskustelussa, että voimmeko puhua vaikka toista kansanryhmää vastaan taikka yleensä lähimmäistä vastaan sanoilla, jotka ovat loukkaavia, kyllä pitää aina liittää siihen sananvapauteen myös sanan vastuu. Jos nämä kaksi erotetaan toisistaan, niin siitä ei kyllä hyvä tule.

Toinen asia sitten on se, että nyt tässä huomataan näiden erityisryhmien esimerkiksi tekstityspalvelut televisiossa. Meillä tekniikka kehittyi valtavasti nopeasti. En tiedä, onko simultaanitulkauksen mahdollisuus esimerkiksi suorissa lähetyksissä jo mahdollista, mutta siihen päin ollaan varmasti menossa. Tässä mietinnössä on hyvin huomioitu nämä vähemmistöt, erilaisten, esimerkiksi kuulovammaisten ihmisten olosuhteet, joissa tekstityksellä on äärimmäisen tärkeä arvo, että ihminen voi seurata esimerkiksi elokuvia taikka ajankohtaisohjelmia ihan samalla lailla kuin me kuulevat ihmiset sen teemme.

15.49 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Yhdyn edustajien Harakka ja Viitanen huoleen tästä kuurojen ja muiden erityisryhmien palvelujen merkityksestä. Tänä päivänä meidän täytyy ajatella niin, että on tärkeitä, että yhteiskunta näkee vaivaa, jotta vammoista huolimatta voidaan olla täysivaltaisia yhteiskunnan jäseniä ja saada ne samat oikeudet, jotka ovat niilläkin, jotka vaikkapa kaikilta aisteiltaan ovat kykeneviä toimimaan ilman erityisiä apuja. Eduskunnalle tämän asian varmistaminen kuuluu erinomaisen hyvin.

Sitten tämä kysymys tästä kiihottamisesta kansanryhmää vastaan: Pidän sitä erittäin isona ja erittäin raskaana asiana. Niin kuin edustaja Hoskonen tässä sanoi, niin sananvapauteen kuuluu myös vastuunsa. On selvää, että meillä on vanhastaan ollut säännökset liittyen vaikkapa kunnianloukkauksiin, niihin liittyvät menettelytavat, joihin täytyy myös tiedotusvälineitten sitoutua, mutta tämä kiihottaminen kansanryhmää vastaan on kyllä ihan vielä eri tasolla kuin nämä kunnianloukkausasiat. Siitä Euroopan historia, ei vain vanha, toista maailmansotaa edeltänyt historia vaan myös sen jälkeinen historia, antaa niin varottavia esimerkkejä, [Pia Viitanen: Aivan!] että mielestäni tähän eduskuntaan ei sovi minkäänlainen puhe, jossa ymmärrettäisiin tällaista toimintaa, kiihottamista kansanryhmää vastaan. [Pia Viitanen: Hyvä!] Kyllä jokaisen edustajan ja jokaisen ryhmän täällä täytyy sitoutua siihen, että tällainen toiminta ei ole hyväksyttävää, eikä mitenkään voi ajatella, että tällaista toimintaa harrastaville annettaisiin vielä erikseen joitakin rajoitettuja mahdollisuuksia, tv- tai radio- tai muita lupia, joita ei voida kaikille antaa. Tässä mielestäni pitää olla nollatoleranssi. Kenenkään ei pidä puolustaa yhdenkään sellaisen oikeuksia, joka syyllistyy kiihottamiseen kansanryhmää vastaan.

15.51 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Jatkoksi sille, mitä edustaja Heinäluoma totesi, siteerais in perustuslain sananvapauspykälästä, 12 §:stä, myös kohtaa, jossa sanotaan, että "tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla". Kuten useimmat edustajat tässä ovat jo todenneet, niin sananvapauteen liittyy myös vastuu, ja historial-

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

liset kokemukset osoittavat, että kiihottamiseen kansanryhmää vastaan on syytä suhtautua ankarasti.

Kaiken sen kanssa, mitä kollegat tässä ovat todenneet siitä, että kuulovammaisten tekstityspalveluita pitäisi parantaa, myös olen samaa mieltä. Nythän on olemassa vino pino ohjelmistoja, joita löytää helposti netistäkin, jotka muuttavat puhuttua kieltä suoraan tekstiksi, niin en usko, että tällainen parannus palveluissa olisi mitenkään taloudellisesti ylivoimainen asia.

15.52 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Nyt kun tässä useampia puheenvuoroja on käytetty tästä sananvastuusta ja -vapaudesta, niin todettakoon, että sananvapauttahan voidaan käyttää ja mahdollinen vastuu tulee sen vapauden käyttämisen jälkeen siinä kohtaa, kun havaitaan, että joku kenties on syyllistynyt rikokseen. Sittenhän suoritetaan esitutkinta ja käydään oikeudenkäynti, ja sillä tavalla tämä vallan kolmijako toimii.

Mielestäni tätä ongelmaa ei ole huomioitu perustuslakivaliokunnan lausunnossa täysimääräisesti, että tässä kuitenkin oikeutetaan ennakkosensuuri oletuksen perusteella. Kuukaanhan ei ole vaatinut, etteikö mainittuihin tekoihin todistettavasti syyllistyneeltä voitaisi peruuttaa tällaista toimilupaa, mutta nyt lähdetään sen sijaan oletuksen perusteella kieltämään toimilupa etukäteen henkilöltä, jonka voidaan ajatella syyllistyvän tällaisiin tekoihin. Tässä on kysymys ennakkosensuurista, ei sananvastuusta.

15.53 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Palaan vielä keskusteluun, joka kansanedustajien kesken tässä suuressa salissa olisi syytä käydä mahdollisimman pian. Se liittyy siis kuulovammaisten ihmisten sananvapauteen, joka siis tältä osin on parantumassa ei aivan niin hyvin kuin mitä voisi toivoa. Eli siis viittomakieli on erillinen kieli, joka on enemmän kuin vain sitä tekstiä ruudun alareunassa. Se on omaehtoinen kielensä, jonka käyttöä viittomakielilaki edellyttää lisättävän. Olisi juuri tähän yhteyteen sopinut aivan erinomaisesti lisätä se samanhetkisen tulkkaamisen ja viittomakielisen esittämisen velvoite, joka ilmeisesti vaatii laintasoista velvoittavuutta, koska silloin kun viittomakielilaki täällä salissa hyväksyttiin, tuo historiallinen laki, samaan aikaan sitä ei simultaaniviitottu ihmisille, joita se laki koskee.

Tämä kuurojen tulkkauspalveluiden kilpailutus on johtanut siihen, että satamäärin tulkeja on joutunut työttömäksi ja palveluita ei voida enää taata sillä tasolla kuin mitä sananvapaus ja ihmisoikeudet edellyttävät. Tässä siis yksi laki ja yksi suuri periaate sotii käytännön toteutusta vastaan, ja kyllä meidän pitää pystyä Kelalle sanomaan, kuten yleensäkin vammaisten asioiden kilpailutuksissa, että tässä nyt pelkästään eurot ja dollarit eivät saa olla ratkaisevia tekijöitä, vaan kyseessä on kuitenkin suurten ihmisjoukkojen aivan perustavanlaatuiset ihmisoikeudet. Me emme voi väittää, että olemme lisänneet kuulovammaisten ihmisten sananvapautta ja ihmisoikeuksia, kun samanaikaisesti tämä kilpailutusmenetelmä ne poistaa käytännön tasolla. Tässä täytyy toimia.

15.55 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Siihen, mitä äsken totesin, haluaisin vielä lisätä, että ohjelmistotoimilupahan ei ole mikään subjektiivinen oikeus, joka kuuluu kaikille, vaan sen saajalle säädetään tietyt edellytykset, mitkä hänen pitää täyttää.

15.55 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin huomiota siihen, että kyllä toimiluvan haltijalle voidaan asettaa vaatimuksia ja voidaan katsoa myös hänen aikaisem-

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

paa toimintaansa, kun arvioidaan mahdollisuuksia ja syitä antaa näitä oikeuksia. Oikeudet-han ovat rajattuja ja ne eivät ole kaikkien ulottuvilla missään olosuhteissa.

Lakiehdotuksen perusteluistahan ilmenee, että hallitus esittää muun muassa, että arpajaislain rikkomuksiin syyllistyneet voidaan ottaa huomioon, kun uutta toimilupaa haetaan, eli annetaanko lupaa vai ei, jos on syyllistynyt arpajaislain rikkomukseen. Ihmettelen suuresti, että perussuomalaiset eivät tätä kohtaa esitä muutettavaksi. Siinäkinhän tehdään ennakkosensuuria suhteessa toimintamahdollisuuksiin, ja kyllä pidän näitä rikoksia, jotka liittyvät niin raskaaseen asiaan kuin kiihottaminen kansanryhmää vastaan, paljon vakavampina kuin mitä on arpajaislain rikkominen.

Ei ole olemassa sellaista oikeutusta, että saat yhteiskunnalta näitä radiotaajuuksia käyttöön, että kun jokaiselle ei voida antaa, niin annetaan ilman, että on joitakin kriteereitä. Yksi ymmärrettävä kriteeri on se, että jos on syyllistynyt sellaiseen toimintaan, joka yhteiskunnassa on säädetty rangaistavaksi, niin se huomioidaan, kun arvioidaan eri hakijoita suhteessa toisiinsa. Ei pidä lähteä tälle tielle, että lähtee keikaroimaan tämän kiihottaminen kansanryhmää vastaan -asian kanssa. Se on väärä tie, ja toivon, että tässä suhteessa eduskunta olisi hyvin yksituumainen eikä jättäisi mitään tulkinnanvaraa tällaisiin asioihin.

15.57 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Todellakin edustaja Heinäluomalla oli hyvä kommentti tästä arpajaislain noudattamisesta, siitä, että meillähän on tällainen kansallinen poikkeus EU:ssa, että tämä on tavallaan monopoliasemassa olevaa toimintaa tässä maassa, ja se edellyttää tietysti meiltä, että meidän tulee valvoa tätä pykälää. Se peruste, millä me saimme aikoinaan tämän poikkeuksen, on tietenkin se, että nämä rahat, joita sieltä tulee, käytetään yhteisen hyvän vaalimiseen: tieteen, taiteen, kulttuurin ja nuorisotyön hyväksi. Niille on erittäin hyvä peruste, ja se on erittäin kestävä peruste — sitä meidän kannattaa kyllä vaalia vielä tämänkin vaalikauden jälkeen. Se on niin arvokas asia, että ajatelkaa, jos nämäkin rahat tuonne kansainvälisten peliyhtiöiden taseisiin pyörähtäisivät. Totta kai netissä on mahdollisuus tänäpäni tehdä melkein mitä tahansa, mutta sille, mitä täällä maan rajojen sisällä tapahtuu, ja yhtiöille, jotka täällä toimivat — siis Veikkaus Oy:lle — se peruste on hyvin kestävä, ja sitä meidän tulee vaalia.

Toinen asia on sitten haitalliset materiaalit. Syy sille, että evätään se lupahakemus, voi olla se, että on haitallisia materiaaleja esimerkiksi lapsille levitetty väärään aikaan, ja tällaisten perusteiden pitää olla olemassa. Kyllä meidän lapsia ja nuoria tulee suojella, koska sitä kaiken maailman epäasiallista aineistoa on varmasti maailma pullollaan. Jos ei luvan myöntäjällä ole mahdollisuutta harkita lupaa myönnettäessä, että annetaanko se lupa, tai sitten tilanteessa, jossa lakia on rikottu, että perutaanko se lupa... Kyllä tämänkin valvontakeinon pitää olla olemassa.

15.59 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Heinäluoma nyt ilmeisesti ei ollut ihan loppuun asti lukenut tätä mietintöä valiokunnan tekemine muutoksineen ja vastalauseineen, koska nythän oli niin, että mitä tulee tähän arpajaislakiin, jota hallitus esitti alun perin ennakkosensuroitavaksi lupaperusteista, perustuslakivaliokunta vaati sen poistamista, että arpajaislain perusteella niitä lupia ei saa ennakkosensuroida. Valiokunta teki tietenkin nämä perustuslakivaliokunnan vaatimat muutokset totta kai omaan mietintöönsä, se on selvää. Eli joka tapauksessa sinne perumisperusteisiinhan se kiihottaminen kansanryhmää vastaan jää myöskin meidän muutosesityksessämme, ja vain ennakkosensuuri poistetaan, kuten tehtiin arpajaislain osalta.

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

Kuitenkin tämä, mitä mainitsin avauspuheenvuorossani, että tätä turvallisuuspoliittista ulottuvuutta ei tähän lakiin nyt tässä kohtaa tuotu ollenkaan, oli itselleni ainakin pienimuotoinen pettymys. On ainakin julkisuudessa käyty sellaista keskustelua, että pitäisi pystyä jollain tavalla estämään tai kontrolloimaan sellaista toimintaa, jos aletaan harjoittamaan radio- tai tv-lähetyksiä, jotka ovat jollain tavalla Suomen kansallisen intressin vastaisia — uskon useimpien edustajien tietävän aihepiirin, josta puhun — ja eihän tämä laki sellaista mahdollista. Tämä on eräs niistä epäkohdista, joista kysyin tämän lain käsittelyssä valio-kunnassa, ja jäin vaille omasta mielestäni tyydyttävää vastausta. Toivottavasti tähän puu-tutaan jatkossa.

16.00 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Oli suorastaan pakko pyytää vielä tämä toinen puheenvuoro siksi, koska edustajat Hassi ja Heinäluoma, tässä vierustoverini, käyttivät niin hyvät ja vahvat puheenvuorot, että haluan niitä sydämestäni ja lämpimästi tukea. Nimittäin on täysin selvää, että silloin kun puhumme sellaisesta asiasta kuin kiihottamisesta kansanryhmää vastaan, täytyisi olla meidän kaikkien viesti se, että sitä ei pidä missään mielessä hyväksyä. Me kaikki tiedämme sen hirveän ja traagisen historian, mitä ihmiskunta on itselleen onnistunut kirjoittamaan näiden asioiden johdosta, ja siksi juuri näinä päivinä ihmettelen kovasti sitä, että tämänkaltaisen vastalause sitten perussuomalaisilta on tähän tulossa.

Mutta haluan siis kiittää edustajia Heinäluoma ja Hassi muun muassa näistä hyvistä puheenvuoroista ja toivon, että yleinen henki täällä eduskunnassa tässä salissa on niiden mukainen.

16.01 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Niin kuin taisin sanoa, viittasin hallituksen esityksen perusteluihin tältä osin. Itse en pitäisi sitäkään mahdottomana, että tämä arpajaislain toistuva rikkominen on peruste sille, että lupaa ei myönnetä. Samanlaisia sääntöjähän meillä on monessa muussakin asiassa. Taitaa olla jopa niin, että taksilupien saamisessa on tilanne, jossa tällainen häiriökäyttäytyminen muodostaa esteen taksiluvan saamiselle. Järjestysmieskortinkin — onko se vielä järjestysmieskortti [Jukka Gustafsson: On!] — saantiin liittyä aikaisemman toiminnan tarkastelua. Ihmettelen suuresti, jos ei ole niin, etteikö myös näihin tämän tyyppisiin lupiin, joissa jaetaan sellaista asiaa, jota ei voida kaikille antaa, voi kriteeriksi kuulua aikaisemman toiminnan tarkastelu. Silloinhan kysymys on arpajaislain osalta toistuvasta asiasta, joskin paljon mitättömämmästä seikasta kuin tämä kiihottaminen kansanryhmää vastaan, eli en koe, että tässä asiassa tapahtuisi mitään sananvapauden rikkomusta. Tätä sananvapauden harjoitteluahan voi sitten harjoittaa muissakin välineissä kuin tässä mainituilla radioaalloilla.

16.02 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tässä asiassa olen kyllä edustaja Heinäluoman kanssa siinä mielessä samoilla linjoilla, että on ihan totta, että kyllähän taksiluvan saamiseen liittyy monia sellaisia ehtoja, joita siellä määritellään: ei saa olla syyllistynyt niihin ja niihin rikoksiin. Mutta nythän tässä olemme juuri hyväksymässä sellaista lakiesitystä, jossa hallitus ei alun perinkään esittänyt mitään muita kriteereitä kuin tämän arpajaislain ja kiihottamisen kansanryhmää vastaan perusteeksi luvan myöntämättä jättämiselle. Eli sinne tosiaan jäi, niin kuin avauspuheenvuorossani sanoin, kaikki mahdollinen muu sananvapautteen liittyvä rikostoiminta, kunnianloukkaukset ynnä muut. Sinne jäi kaikki muu rikol-

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

lisuus, ei niiden perusteella voi lupaa kieltää, jos tämä laki tulee hyväksytyksi. Tämä oli tässä aukkokohta, jonka toin esille aiemmin.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 99/2017 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 12/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 12/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

16.03 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä muutetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia ja vapaasta sivistystyöstä annettua lakia siten, että indeksikorotuksia käytännössä jäädytettäisiin. Säästöt kohdistuisivat muun muassa vapaan sivistystyön oppilaitoksiin.

Kansanopistot, kansalaisopistot, opintokeskukset, liikunnan koulutuskeskukset ja kesäyliopistot ovat joutuneet leikkausten kohteeksi jo vuosia. Nyt alkaa tulla seinä vastaan. Me perussuomalaiset olemme jättäneet sivistysvaliokunnassa asian käsittelyn yhteydessä oman vastalauseemme. Katsomme, että vapaan sivistystyön oppilaitokset ovat tärkeä pala suomalaisen koulutuksen ja sivistyksen kentässä. Ne tarjoavat muun muassa paljon yleissivistävää opetusta sekä monille työurankin kannalta tärkeää täydennyskoulutusta. Erinomaiset mahdollisuudet sivistää itseään ilmaiseksi tai melko pienellä rahalla voidaan nähdä järjestelmämme ylpeydenaiheena. Tämä jos mikä tukee elinikäistä oppimista. Muistutan vielä, että vapaan sivistystyön oppilaitosten kohdalla ei voida puhua marginaalitoiminnasta, sillä niitä hyödyntää peräti miljoona ihmistä vuosittain. Miljoona ihmistä käyttää näitä palveluja.

Vapaan sivistystyön tarjoajat ovat joutuneet jo vuosien ajan supistamaan tarjontaansa leikkauksista johtuen. Mielestäni nyt ei ole enää järkevää saksia suomalaista sivistystä kyseisen esityksen mukaisesti.

16.05 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Indeksien jäädytys on murentanut osaltaan suomalaisen koulutuksen ja sivistyksen perustaa, kun se otetaan huomioon yhdessä koulutukseen, tutkimukseen ja sivistykseen kohdistettujen miljardiluokan säästöjen kanssa. Hallituksen esityksellä on jälleen kerran kielteinen vaikutus koulutuksen laatuun, kun se vähentää koulutuksen resursseja perusopetuksesta, vapaasta sivistystyöstä, lukioista ja taiteen perusopetuksesta. Julkista taloutta voidaan vahvistaa vain osaamiseen ja kasvuun panostamalla, ei leikkaamalla. Indeksien jäädytysten jatkaminen ei ole enää perusteltua tilanteessa, jossa talouden tila on kohentunut merkittävästi ja esimerkiksi verotuotot ovat kasvaneet oletettua enemmän.

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

Euroopan komission tekemästä seurantakatsauksesta ilmenee selvästi, kuinka Suomessa panostukset koulutukseen ovat menneet täysin vastakkaiseen suuntaan kuin verrokki-maissa. Tähän suuntaan tarvitaan muutos. Kuten hallituksen esityksessäkin mainitaan, opetuksen järjestäjät sekä oppilaitosten ylläpitäjät ovat joutuneet sopeuttamaan toimintansa käytettävissä oleviin resursseihin. Käytännössä tämä on johtanut vahvaan eriarvoistumiskehitykseen alueittain, kun toisissa kunnissa on voitu kompensoida kunnan omalla rahoituksella tehtyjä leikkauksia ja toisissa kunnissa ei. Ilman kunnan lisärahoitusta esimerkiksi lukiodien toimintoja ei ole enää pystytty toteuttamaan laadukkaasti. Myös vapaan sivistystyön ja taiteen perusopetuksen opiskelijamaksut ovat jo nousseet kohtuuttomasti. Rahoitusleikkaukset ovat lisänneet kuntien tai yksittäisten opiskelijoiden rahoitusvastuuta koulutuksen kustannuksista.

Arvoisa puhemies! Syrjäytyminen on yhteydessä alhaiseen koulutustasoon, heikentyneeseen lukutaitoon ja oppimistulosten eriytymiseen. Tähän tarkoitukseen osoitetut määrät maksavat itsensä moninkertaisina takaisin. Ennen maailman parhaan peruskoulumme taso on putoamassa. Suomessa investoinnit perusopetukseen ovat olleet hyvin maltillisia ja vastuuta rahoituksesta on sysätty jatkuvasti enemmän kuntien harteille. Aiemmin valtionosuuksilla voitiin kattaa 57 prosenttia yksikköhinnasta eli valtion rahoitusosuus, kun nyt valtio maksaa enää reilut 20 prosenttia kustannuksista. Ero on melkoinen.

Verrattuna muiden maiden panostuksiin perusopetuksessa olemme pohjaluokassa. Pelkästään pohjoismaiseen keskitasoon pääsemiseksi tulisi Suomessa panostaa vuodessa miljardi euroa enemmän perusopetukseen, kun katsotaan perusopetuksen osuutta bruttokansantuotteesta. Uudistusten toimeenpanoa ja onnistumista vaikeuttaa suuresti lukiokoulutuksen erittäin heikko perusrahoituksen tila. Viime hallituskaudella toteutetut yli 10 prosentin leikkaukset lukion rahoitukseen kohdistuvat suoraan opetuksen toteuttamiseen. Kun lukioissa ei ole hallintoa, josta leikata, ryhmäkokoja on kasvatettu, mikä on vaikeuttanut monipuolisten pedagogisten menetelmien käyttöönottoa. Samoin valinnaisia kursseja on voitu järjestää entistä vähemmän ja itseopiskelu ilman ohjausta on lisääntynyt. Erityisesti lukiossa alkavien kielten opiskelu vaarantuu, mikä ennestään kaventaa väestön kielivaroja. Pakollisiakin kursseja voidaan toteuttaa vain harvakseltaan, mikä vaikeuttaa opiskelijoiden henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien tekoa ja pahimmillaan viivästyttää valmistumista. Samalla on näkynyt yksikkökokojen kasvaminen ja rehtorin työtaakan kasvaminen rehtorinvirkoja yhdistelemällä.

Lukiokoulutuksen yksikköhinta kattaa enää 87 prosenttia kustannuksista. Kunnat kompensoivat tätä erotusta omalla lisärahoituksellaan, mikä kunta sitten enemmän, mikä vähemmän. Vielä vuonna 2013 lukiokoulutuksen yksikköhinta oli 6 730 euroa, kun se on vuonna 2018 enää himpun yli 6 000. Käytännössä säästöjä ei ole pystytty saamaan opetuslutiloista tai muista palveluista, vaan ne on jouduttu hakemaan nimenomaan opetuksesta. Vapaaseen sivistystyöhön, kuten kansalaisopistoihin, kohdistuvat leikkaukset näkyvät muun muassa siinä, että kansalaisopistoja on yhdistetty ja toimipisteitä lakkautettu. Kurssimaksut ovat nousseet. Samansuuntainen kehitys jatkuu edelleen, vaikka elinikäisen oppimisen merkitys kasvaa työelämän rakennemuutoksessa. Vapaan sivistystyön rooli maahanmuuttajien koulutuksessa on tullut samaan aikaan yhä tärkeämmäksi.

Arvoisa puhemies! Vastustamme indeksijäädätyksiä, sillä ne nakertavat tärkeiden peruspalveluiden rahoittamista ja jättävät pysyvän aukon näiden toimintojen rahoittamiseen. Käytännössä toiminnan sopeuttaminen yhdistettynä muihin suoraan koulutukseen kohdistettuihin leikkauksiin tarkoittaa lomautuksia, sijaiskieltoja, suurempia ryhmäkokoja, pie-

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

nempää valinnaisuutta ja opetuksen määrän vähentämistä. Pahimmin leikkaukset kohdistuvat syrjäytymisuhan alla oleviin nuoriin.

Edellä olevan perusteella tulemme ehdottamaan, että lakiehdotukset hylätään.

16.10 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Meillä on nyt ekassa käsittelyssä hallituksen esitys, joka koskee opetuksen ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamista. Kyseessä on selkokielellä sanottuna indeksikorotusten jäädyttäminen. [Pia Viitanen: Eli leikkaus!] — Eli leikkaus. Tällä päätöksellä on taas kerran kielteinen vaikutus niin koulutuksen laatuun kuin myöskin sen määrään. Tämä vähentää koulutuksen resursseja entisestään perusopetuksessa, vapaassa sivistystyössä, lukioissa ja taiteen perusopetuksessa.

Kuten hallituksen esityksessäkin mainitaan, opetuksen järjestäjät ovat jo nyt joutuneet sopeuttamaan toimintaansa käytettävissä oleviin resursseihin, ja tämä on johtanut nyt sitten vahvaan aluekehitykseen nimenomaan eriarvoistavaan suuntaan. Nimittäin toisissa kunnissa on ollut mahdollisuus kompensoida näitä leikkauksia, toisissa kunnissa ei. Hyvä esimerkki nyt löytyy vaikkapa lukiokoulutuksesta, jossa isot kaupungit ovat voineet tukea lukiota ja pienillä mahdollisuudet ovat tietysti sitten heikommät.

Erikseen haluaisin todeta esimerkiksi vapaasta sivistystyöstä sen, että kun nämä leikkaukset ovat kohdistuneet kansalaisopistoihin, niin se on näkynyt nyt siinä, että kansalaisopistoja on yhdistetty ja toimipisteitä on lakkautettu. Kurssimaksut ovat nousseet, ja kursistarjontaa on myöskin sitten karsittu. Vakinaisen henkilökunnan määrää on jouduttu pienentämään ja minimiosallistujamääriä, joilla kurssit voidaan aloittaa, on jouduttu kasvattamaan kaikkialla Suomessa. [Olavi Ala-Nissilän välihuuto] — Anteeksi, ei saa häiritä puhujaa!

Tämä koskee myöskin kulttuurikenttää. Museoiden, teattereiden ja orkestereiden säästöjä, näitä indeksijäädytyksiä, on tehty jo vuodesta 2012 alkaen. Käymättä nyt tässä erikseen näitä miljoonia euroja lävitse totean, että nämä indeksijäädytykset ja leikkaukset ovat esimerkiksi orkestereille merkinneet lähes 20 prosentin leikkauksia. Niitten vaikutuskin on luonnollisesti sitten jo merkittävää.

Sitten on pakko todeta se, että tämä hallituksen esitys ei sisällä näitten säästöpäätösten vaikutusarviota, mikä on vakava puute. Pysyviä ja suuria leikkauksia museotaloudelle, taiteeseen, kulttuuriin ja vapaaseen sivistystyöhön esitetään ilman näkemystä siitä, miten nämä leikkaukset vaikuttavat esimerkiksi sosiaaliseen hyvinvointiin, kulttuuriperinnön säilymiseen, monikulttuuriseen yhteiskunnan kehitykseen, matkailuun ja muuhun elinkeinotoimintaan tai työllisyyteen maantieteellisesti eri puolilla Suomea.

Esimerkiksi meidän vastalauseessamme on nostettu esille se, että valtion budjetin kulusäästön vastinparina kaupungit, alueet ja valtio menettävät huomattavan määrän tuloja. Tämä suora tulohävikki johtuu erilaisten palvelutulojen menetyksestä, ja aluetaloudelle tulohävikki on hyvinkin moninkertainen. Mehän tiedämme, miten kulttuuripalvelujen on todettu olevan poikkeuksellisen merkittäviä aluetalouden virkistäjiä, sillä pääosa palvelutuotantoon ja palvelujen käyttöön liittyvästä rahasta jää esimerkiksi teatterin, orkesterin tai museon sijaintipaikkakunnalle.

Eli tässä tilanteessa vastustamme indeksijäädytyksiä. [Olavi Ala-Nissilä: Mistä rahat? — Pia Viitanen: Vaihtoehtobudjetista voi katsoa tarkemmin!] Ne nakertavat näitä meille tärkeitä kulttuurin, vapaan sivistystyön ja opetustoimen voimavaroja. Mutta täytyy hallituspuolueitten "kunniaksi" todeta, että — älkääs nyt edustaja Ala-Nissilä lähtekö poies,

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

kun sanon nätin sanan hallitukselle! — sivistysvaliokunnan hallituspuolueita edustavat jäsenet halusivat paikata huonoa omaatuntoaan kirjaamalla sivistysvaliokunnan mietintöön seuraavaa: "Sivistysvaliokunta pitää jatkoon kannalta tärkeänä, että suotuisan talouskehityksen voimistuessa vaalikauden lopulla vielä arvioidaan kunkin vuoden talousarvion laadinnan yhteydessä mahdollisuutta ottaa opetus- ja kulttuuritoimen eri rahoitusindeksit uudelleen käyttöön." Tämähän on erittäin lupaavaa. Tässä lukee "vaalikauden lopulla". Käytännössä se nyt tarkoittaa, että ensi vuonna pitäisi tulla lisätalousarvio, jossa näitä paikataan, tai sitten ensi vuoden budjetissa, joka tulee seuraavalle vuodelle, koska tämä hallitustaivalhan rupeaa olemaan jo loppusuoralla. Ei tätä vaalikautta nyt enää kovin paljon jäljellä ole, tai sitä voi olla hyvinkin vähän. Luoja tietää. — Kiitos.

16.17 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Vastalauseessa 1 sanotaan kaikki oleellinen siitä, miksi tämä lakiesitys on syytä hylätä. Kyseessä on selkeä leikkaus. Indeksien jäädytys yhdessä koulutukseen, tutkimukseen ja sivistykseen kohdistettujen muiden valtavien säästöjen kanssa vaarantaa yhteiskunnan tulevaisuutta muun muassa heikentämällä koulutuksen laatua.

Nämä valtavat säästöt ovat järjettömiä myös siksi, että julkista taloutta voidaan pidemmällä tähtäimellä vahvistaa vain osaamiseen ja kasvuun panostamalla, ei leikkaamalla. Lapsiin ja nuoriin sekä heidän koulutukseensa panostaminen ovat parhaita tulevaisuusinvestointeja, mitä yhteiskunnassa voidaan tehdä. Esimerkiksi syrjäytyminen on yhteydessä alhaiseen koulutustasoon, heikentyneeseen lukutaitoon ja oppimistulosten eriytymiseen. Jokainen syrjäytynyt nuori on inhimillinen ja taloudellinen menetys koko yhteiskunnalle. Nämä säästöt voivat aiheuttaa yhteiskunnalle tulevaisuudessa valtavan suuret kustannukset. Näitä vaihtoehtokustannuksia hallitus ei ole lainkaan arvioinut.

Kuten hallitus itsekkin myöntää, opetuksen järjestäjät ovat joutuneet sopeuttamaan toimintaansa käytettävissä oleviin resursseihin, ja tämä on tarkoittanut eriarvoistumiskehitystä alueittain, kun toisissa kunnissa on voitu kompensoida leikkauksia kunnan omalla rahoituksella ja toisissa kunnissa taas ei. Riippuen siitä, missä kunnassa lapsi ja nuori asuu, hänellä on hyvin erilaiset mahdollisuudet oppia ja saada hyvää opetusta. Tämä on todella epäoikeudenmukainen kehitys.

Hallituksen esityksestä puuttuvat jälleen kerran kattavat vaikutusten arvioinnit. Valiokunta toteaaakin mietinnössään, että hallituksen esityksen vaikutuksia on arvioitava myös yhdessä vireillä olevien ja aiempien säästötoimien kanssa. Monet asiantuntijat ovat huolissaan nyt ehdotettujen ja jo toteutettujen säästöpäätösten kumulatiivisista vaikutuksista. Tämän myöntävät hallituspuolueiden edustajatkin valiokunnassa.

Surullista on myös se, ettei museoalalle, taiteeseen ja kulttuuriin tehtyjen säästöpäätösten vaikutusarvioita ole myöskään tehty, vaikka hyvin tiedämme näiden alojen merkityksen esimerkiksi sosiaaliseen hyvinvointiin ja kulttuuriperinteen säilymiseen. Hallitus puhuu paljon terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä mutta samalla heikentää hyvinvointia tukevien ja edistävien toimien toteuttamismahdollisuuksia kunnissa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, vapaaseen sivistystyöhön kohdistuvat leikkaukset ovat joutaneet esimerkiksi kansalaisopistojen yhdistämiseen ja toimipisteiden lakkauttamiseen eri puolilla maata sekä myöskin kurssimaksujen nousemiseen. Entistä useampi joutuu miettimään, onko varaa lähteä esimerkiksi kansalaisopistojen kursseille. Tässä on suuri ristiriita elinikäisen oppimisen periaatteiden ja tavoitteiden kanssa. — Kiitos.

16.21 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys on kestävä, eikä sitä vihreä eduskuntaryhmä voi kannattaa. Indeksien jäädytykset heikentävät suomalaisen koulutuksen ja sivistyksen perustaa, kun ottaa huomioon koulutukseen jo kohdistetut miljardiluokan säästöt. Tällä esityksellä on kielteinen vaikutus koulutuksen laatuun: se vähentää resursseja perusopetuksessa, vapaassa sivistystyössä, lukioissa ja taiteen perusopetuksessa. Lisäksi heikennyksiä tulee museo-, taide- ja kulttuuri-alalle. Koulutukseen kohdistuvien säästöjen jatkaminen ei ole myöskään perusteltua, koska taloudellinen tilanne on kohenemassa.

Hallituksen toimet johtavat alueelliseen eriarvoistumiseen. Kaikilla kunnilla ei ole varaa näitä säästöjä kompensoida. Kansalaisopistojen kohdalla puolestaan käy niin, että pienillä paikkakunnilla, maaseudun kylissä, ei enää voida tarjota kansalaisopistotoimintaa lainkaan tai vain hyvin suppeasti.

Leikkaukset lukioissa puolestaan ovat kohdistuneet varsinkin opetukseen itseensä: ryhmäkoot ovat kasvaneet, valinnaisten kurssien tarjonta on vähentynyt ja itseopiskelu ilman ohjausta on lisääntynyt.

Esitys on myös ristiriidassa hallituksen tavoitteiden kanssa koskien esimerkiksi aikuis-koulutuksen osaamispohjan laajentamista ja taiteen perusopetuksen saatavuuden edistämistä.

Arvoisa puhemies! Panostus kulttuuriseen, koulutukselliseen ja sosiaaliseen pääomaan on elintärkeää. Se lisää sekä henkistä että aineellista kasvua, kehitystä ja tuottavuutta koko yhteiskunnassa. Tällä hallituksen esityksellä mennään valitettavasti juuri päinvastaiseen suuntaan.

16.23 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Tämä on niitä surullisia hallituksen esityksiä. Tämä on niitä hallituksen esityksiä, joissa toden totta petetään se koulutuslupaus, minkä vaaleissa kaikki puolueet antoivat, että nyt saa riittävä koulutuksesta leikkaaminen ja enää sitä ei tule tehdä — ja kuitenkin näin tapahtuu. Olemme täällä usein kantaneet huolta esimerkiksi lasten peruskoulun tilanteesta ja siitä, että sieltä ei missään nimessä nyt saisi leikata, päinvastoin sinne pitäisi panostaa, koulutukselliseen tasa-arvoon, ja kyllä se huoli on suuri. Edustajat tässä edellä, muun muassa edustajat Gustafsson, Eloranta ja Mäkisalo-Ropponen, kiinnittivät huomiota juuri tähän tasa-arvoon ja eriarvoistumiseen, ja se on kyllä iso asia, jos jo lapsuudesta eriarvoisuuskehitys lähtee käyntiin. Ja minun mielestäni aika tyypillistä ja kuvaavaa hallituksen politiikalle on paitsi tämä esitys myös se, että ensin leikattiin koulujen tasa-arvo- ja ryhmäkororahat, ja isolla kädellä, ja sitten annettiin hyvin pienellä hyppysellä takaisin ja nyt sitten paukutellaan henkseleitä, että muka panostetaan. Päinvastoin, huonoon suuntaan menee.

Mutta, puhemies, olemme puhuneet usein koulutuksesta, mutta on myös hyvä, että nyt aika paljon tässä tulivat puheenvuoroissa esiin kulttuuriasiat, ja itse haluan myös niistä sanoa pari sanaa. Eli minusta tänä päivänä on todella iso uhka se, jos kulttuurin kestävää rahoitus pohjaa aletaan murentaa. Olen usein sanonut niin, että kulttuuri lisää ihmisen henkistä hyvinvointia, ja tällaisina aikoina jos koska kulttuurin merkitys on tärkeä, ja se on myös sivistyksellisen tasa-arvon kautta hyvin tärkeä asia, ja olen sanonut, että jos valtiontalous on rantapallo, niin kulttuuri on sen pingispallon kokoinen osa, ja jos se siitä vaikka kokonaan vedettäisiin pois, niin se ei sitä rantapalloa pelasta, vaan päinvastoin, siitä lähtee ilmat. Siksi kannan sitä huolta, mitä edustajaveritkin täällä aiemmin, teattereiden, orkestereiden ja museoiden kohtalosta, koska esimerkiksi ne ovat juuri tätä alueilla olevaa kult-

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

tuuritoimintaa. [Puhemies koputtaa] Hyvin paljon julkisesta tuesta menee pääkaupunki-seudulle, ja nämä ovat niitä alueiden henkireikiä.

16.25 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Sipilän hallitus on hallitusohjelmassaan sitoutunut julkisen kestävyysvajeen kattamiseen tarvittavilla säästöillä, ja tämä nyt on yksi niistä. Kaikki säästöt ovat harmillisia. Tässä edellä on otettu jo esille nämä kulttuuripalveluihin kohdistuvat säästöt, ja nyt kun täältä meidän mietinnöstämme luen, niin vuosina 2012—2017 ne ovat vajaa 21 miljoonaa ja tämä nyt ehdotettu lisäsäästö on se 0,76 miljoonaa euroa, eli tämä ei ole nyt missään kohtuudessa siihen, mitä on tapahtunut aikaisemmalta kaudella.

Mutta totta on se, niin kuin täällä on kerrottu, mikä merkitys kulttuuripalveluilla on alueellisessa tilanteessa. Varsinkin nyt, kun matkailu on erityisesti Pohjois-Suomessa nousemassa, kulttuuripalvelut ovat osa matkailijankin palvelua ja tuovat sitten sitä elinvoimaa sinne alueelle, joten sikäli on harmillista, että yhä meillä on tämä tilanne, että joudutaan näitä säästöjä tekemään. Mutta eihän, edustaja Gustafsson, teiltä ole jäänyt huomaamatta se, että hallitus on saanut nyt suunnan kääntymään ja tilanne on parempi? Työllisyys kasvaa, ja näin ollen, kuten meillä valiokunnassa on asia kirjattu, tämän suotuisan talouskehityksen voimistuessa vaalikauden lopulla olisi mahdollisuus — me toivomme varmaan kaikki tässä salissa, että tämä toteutuisi — lopultakin katsoa, millä tavalla satsataan ja kehitetään esimerkiksi kulttuuripalvelua, opetusta, tiedettä ja tutkimusta. Eli tehdään toimet niin, että meillä tämä valtion rahatilanne kohenee ja että voidaan sitten myöskin tähän satsata.

16.27 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan siis tehtäväksi indeksijäädytys eräiden esi- ja perusopetuslain mukaisten tehtävien rahoitukseen. Samoin säästöt, jotka ovat hyvin valitettavia, kohdistuisivat muun muassa lukiokoulutukseen. Vastaavasti vapaan sivistystyön oppilaitosten rahoitusta koskien tehtäisiin indeksikorotusta vastaavat säästöt.

Vapaan sivistystyön oppilaitoksia ovat kansanopistot, kansalaisopistot, opintokeskukset, liikunnan koulutuskeskukset ja kesäyliopistot. Me perussuomalaiset näemme, että erityisesti taloudellisesti vaikeina aikoina vapaan sivistystyön merkitys korostuu henkisen vireyden ylläpitäjänä ja vahvistajana. Vapaan sivistystyön oppilaitosten yhteistyötä aikuis-koulutuskeskusten kanssa tulee lisätä siten, että niiden täydennyskoulutukseen liittyvää kurssitarjontaa on mahdollista järjestää myös vapaan sivistystyön oppilaitoksissa tai kursseilla.

Tässä yhteydessä tulee muistaa, että kansanopistojen, kansalais- ja työväenopistojen, kesäyliopistojen ja vastaavien oppilaitosten toiminta kohtaa vuosittain miljoona kansalaista, joten näiden merkitys on erittäin suuri. Valitettavasti tämä hallituksen esitys vaarantaa alueellisen yhdenvertaisuuden, ja tätä kärjistää se, että erityisesti syrjäseuduilla vapaan sivistystyön oppilasmäärät ovat pieniä ja toiminnan rahoittamiseen osallistumis- ja kurssimaksuilla liittyy suuria haasteita.

Arvoisa puhemies! Koulutus on Suomen menestyksen kivijalka, ja erityisesti nyt, kun talous on lopulta lähtenyt nousuun, orastavaan nousuun ainakin, tämän nousukauden tulisi näkyä positiivisella tavalla koulutuksen rahoituksen lisäämisenä, ei leikkauksina. Kuten edustaja Elomaa toi aiemmin tässä keskustelussa esille, perussuomalaiset tulevat toisessa käsittelyssä esittämään lakiesityksen hylkäämistä vastalauseen 2 mukaisesti.

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

16.29 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! En tuossa aiemmassa puheenvuorossani vielä ottanut esiin vapaata sivistystyötä, mistä muun muassa edustaja Savio edellä mainitsi ja puhui. Meillä on ollut tapaamisia, varmasti monien alueiden edustajilla, vapaan sivistystyön toimijoiden kanssa. Niin myös meillä pirkanmaalaisilla oli, ja saimme sieltä hyviä terveisiä ja kuulla sitä huolta, mikä yleisesti tuli esimerkiksi tätä vapaan sivistystyön rahoitusta ajatellen. Ja kuten todettu, niin kulttuurin osalta kuin myös vapaan sivistystyön osalta minusta se on erittäin tärkeä elementti sivistyksen ja sen tasa-arvon kannalta, että meillä on meidän kansanopistomme, kansalaisopistomme, työväenopistot, opintokeskukset, kaikki tämä. Se on upea kenttä, sitä ei pidä näivettää, jos näin voi sanoa, eli kerta kaikkiaan täytyy pystyä turvaamaan vapaan sivistyksen voimavarat jatkossakin.

Puhemies! Mitä tulee vielä tähän kulttuurin rahoitukseen: Esimerkiksi sen lyhyen ajan viime kaudella, kun itse sain toimia kulttuuriministerin tehtävässä, sen vuoden aikana siihen kehykseen nähden, mikä edessäni oli, sain päinvastoin kulttuurin määrärahoja lisättyä. Eli silloin tuli 10 miljoonaa hyvitysmaksuun, 4 miljoonaa lainauskorvauksiin. Veikkauksesta purettiin liki 5 miljoonaa kulttuurin hyväksi, 2 miljoonaa meni sitten liikunnalle ja nuorisolle tästä. Tämä ehkä osoittaa sitä, että aina ei tarvitse antautua sille ajatukselle, että on pakko leikata.

Tässä tapauksessa haluan muistuttaa, puhemies, tärkeästä asiasta, joka liittyy nimenomaan tähän kulttuuritoimen valtionosuusasiaan, mistä tänäänkin olemme keskustelleet. Nyt on parhaillaan työryhmä pystyssä, joka miettii valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistusta — juuri nämä museot, teatterit, orkesterit — ja siellä näen vahvasti niin, että tämä työ on sinänsä tarpeen ja hyödyllistä, mutta koska hallitus on sanonut, että sen pitää tapahtua kustannusneutraalisti, niin usea arvio sanoo, että se ei näin vain onnistu juuri siksi, koska historiassa on ollut näitä nipistyksiä aika paljonkin siellä sektorilla. Siksi minä jo nyt haluan jättää sen [Puhemies koputtaa] ajatuksen ilmaan, että tämän uudistuksen yhteydessä on resursseja voitava lisätä.

16.31 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Täytyy antaa tunnustus arvostamalleni keskustan kansanedustaja Parviaiselle siitä, että hän on rohkeasti täällä paikalla puolustamassa tätä hallituksen esitystä siltä osin kuin se nyt on mahdollista. Ja sehän nyt ei ihan onnistu edes edustaja Parviaiselta, mutta hienoa, että olette paikalla. Täällä ei ole ainuttakaan kokoomuslaista ollut koko keskustelun aikana.

Halusin myöskin viitata tähän uuteen valtionosuusjärjestelmään, jota nyt kulttuurikentälle tehdään. Tässä meidän sosiaalidemokraattien vastalauseessa todetaan se, mikä kuultiin asiantuntijoilta, että museoilta, teattereilta ja orkestereilta on laskelmien mukaan viety niin, että vähintäänkin 12 miljoonan euron lisärahoitus korjaisi nämä 2010-luvun leikkausten vaikutukset ja mahdollistaisi tarvittavat uudistukset ja uusien toimijoiden ottamisen rahoituksen piiriin. Olen kyllä kuullut asiantuntijoilta myöskin isomman luvun, joka lähenee 20:tä miljoonaa euroa, mutta kun ajatellaan koko tätä kulttuurin kenttää, niin kysymys on verrattain pienistä panoksista sitten kuitenkin, kun puhumme 15—20 miljoonasta eurosta. Toivon, että nyt hallitus vielä sinnittelee, jotta nämä rahat sitten saadaan tämän VOS-uudistuksen yhteydessä.

16.33 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Parviaiselle haluan todeta, että minulla on huoli siitä syrjäytymis- ja eriytymiskehityksestä, mitä tapahtuu juuri nyt ja tänä päivänä, sillä näitä kustannuksia, mitä siitä seuraa, maksetaan vielä kenties

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

kymmenien vuosien jälkeenkin. Näinhän tapahtui 1990-luvun huonon hoidon seurauksena, eli vuosikymmeniä maksettiin niitä kustannuksia takaisin, ja tätä minä pelkään nyt myöskin näiden säästöjen seurauksena tapahtuvan.

Arvoisa puhemies! Toisaalta tieteseen, tutkimukseen ja kehittämiseen kohdistuvat säästöt syövät tulevaisuuden kasvua. Me emme ikinä pärjää kilpailussa muulla kuin osaaamisella. Se on se meidän kansainvälisen kilpailun kilpailuvalttimme. Siksi koulutuksesta, tieteestä, tutkimuksesta ei pitäisi säästää taloudellisesti vaikeinakaan aikoina, koska se on sitä tulevaisuudelta mahdollisuuksien viemistä.

Sitten kolmanneksi: Osallistumisen kulttuuriin ja vapaan sivistystyön toimintaan pitäisi olla mahdollista kaikille, ja sen pitäisi olla peruspalvelu, tai oikeastaan minun mielestäni sen pitäisi olla perusoikeus. Nyt nämä toiminnan supistukset ja maksujen korotukset uhkaavat tätä perusoikeutta.

16.35 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Tässä kun oli keskustelussa aiemmin, mitä siellä aikaisemmalla hallituskaudella on tapahtunut, ja saimme kuulla sieltä sitten terveisiä, niin nythän me odotamme, että saamme Karvista nyt sen arvion siitä, mitä edellisen hallituskauden säästöt ovat. Sivistysvaliokunta minusta ihan viisaasti kirjasi myös tähän, että pitää katsoa myös eteenpäin, mitä tällä hallituskaudella on tapahtunut. Mutta nyt tämän vuoden loppuun mennessä meillä pitäisi saada selvitys, että pääsemme todella tutkimaan, mitkä ovat olleet ne vaikutukset sivistyksellisiin oikeuksiin sitten niillä päätöksillä, mitä on tehty silloin edellisellä kaudella. 2014 on hyväksytty lausuma, jossa tämä on päätetty, eli suurta viisautta edelliseltä kaudelta.

16.36 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Nyt kun on mahdollisuus ihan minuutti kaksi puhua kulttuurista, niin käytän tämän mielelläni hyväkseni.

Kulttuurista ja kulttuuripalveluista ja niiden saatavuudesta tulee mieleen yksi asia, henkinen hyvinvointi ja sen maksulappu. Sitä on vaikea laskea, mutta tiedämme sen, että ilman kulttuuria olisimme hukassa. Jokainen käyttää kulttuuripalveluja viikoittain, huomaa mattaan, jopa se ihmistyyppi, joka kulttuurista sanoo näin, että hän vihaa sitä.

Mutta kun nyt kulttuurista on vielä lisättävää ja sanottavaa ja se mahdollisuus annetaan, niin voisin sanoa vielä sen, että toivoisin, että valiokunnissa nähdään myös kotimaisten pienten levy-yhtiöiden, pienten paikallisladioiden tukala tilanne tällä hetkellä kansainvälisten suurten yhtiöiden puristuksessa. Meidän pitää huomata se, että jos haluamme myös sitä kansallista kulttuuria säilyttää jatkossakin, niin pitää tukea näitä pieniä toimijoita paremmin.

16.37 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Parviaiselle toteaisin, että tämä kansallisen arviointikeskuksen — lyhenteenä Karvi, kansallinen arviointikeskus, joka siis arvioi meidän kansallista koulutuspolitiikkaamme — selvitys, tutkimus julkistettiin tämän viikon maanantaina ja se koski nimenomaan edellisen kauden hallitusta ja sen aikana tehtyjä säästöjä ja muita. Siinä oli yksi mielenkiintoinen tutkimustulos, ja se oli se, että kun niitä säästöjä jo silloin tehtiin, liikaakin mielestäni, niin kunnat ovat merkittäväällä tavalla voineet paikata näitä säästöjä. Itse tämän Karvin tiedotteessa ja johtopäätöksissä todettiin, että mitään merkittäviä alueellisia tai tasa-arvoon liittyviä vaikutuksia ei ollut, siis sellaisia, jotka olisivat megaluokan kokoa. Se osin johtuu siitä, että kun olin myöskin itse kaksi vuotta opetusministerinä, parhaimpana vuonna 2012 lisäsin 60 miljoonaa euroa käytettä-

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

väksi opetusryhmien koon pienentämiseen ja 23 miljoonaa euroa kunnille käytettäväksi tämmöiseen positiiviseen tukemiseen alueelle, jolla on paljon työttömyyttä, jolla vanhempien koulutustaso on matala tai jolla on maahanmuuttajia, eli yhteensä 83 miljoonaa euroa. Se on siis ihan oikeasti iso raha, [Puhemies koputtaa] ja näistä on sitten seurannut se, että ne vaikutukset eivät ole olleet dramaattisia.

16.39 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tähän edustaja Gustafssonin puheenvuoroon on hyvä jatkaa, että kun niitä leikkauksia jouduttiin tekemään, niin kaikki puolueet yhdessä, yhteisvoimin ennen vaaleja antoivat sen lupauksen, että nyt ei enää leikata koulutuksesta. Siksi minä ihmettelen esimerkiksi nyt, puhemies, tässä keskustelussa, missä on meidän entinen "sivistyspuolue" kokoomus. Loistaa tässä nyt poissaolollaan, vaikka toivoisin, että kokoomus olisi täällä nyt keskustelemassa tästä asiasta. Kun aika usein sieltä päin salia kuuluu viestejä siitä, kuinka loistavasti Suomella nyt meneekään, niin kyllä minä haluaisin myös kuulla, miten he näkevät tämän koulutustilanteen riskit, kun jatkuvasi näitä leikkauksia tehdään. Itse istun valtiovarainvaliokunnassa, ja kun sivistys- ja tiedejaostossa mutta myös koko valiokunnassa kuulemme ekonomisteja, kaikilta tulee yksiselitteinen viesti: tässä ajassa ei ole viisasta leikata koulutuksesta. Se on yksiselitteinen. Olen usein sanonut, että löydättekö yhtäkään ekonomistia tai talousasiantuntijaa, puhumattaakaan opetusalan ammattilaisista tai perheistä tai lapsista, jotka voisivat sanoa, että koulutusleikkaukset ovat millään tavalla tällä hetkellä viisaita.

Puhemies! Tähän loppuun sen vielä haluan alleviivata, että viime kaudella kuitenkin haluttiin nähdä, että täytyy tehdä toimia, joilla tasa-arvo lisääntyy ja eriarvoisuutta torjutaan, ja vaikeinakin aikoina satsattiin lisää rahaa oppilasryhmien pienentämiseen. Sosiaalidemokraattiset opetusministerit tämän tekivät, Jukka Gustafsson — hyvää työtä — äsken siitä juuri kertoi, mitä tapahtui. No, nyt kun tämä hallitus tuli, näitä tasa-arvorahoja leikattiin massiivisesti, ja kun nyt vähän palautetaan, niin kuvitellaan jonkun silmänkääntötempun avulla annettavan se kuva, että nyt ikään kuin satsattaisiin lisää, mutta kyllä siellä iso leikkaus on taustalla. Sitä ei oikein puhumalla toiseksi saa, ja olen siitä hyvin pahoillani.

16.41 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Maanantaiseen tilaisuuteen ei ollut mahdollista osallistua eikä seurata sitä edes verkon kautta, joten se on vielä tarkemmin tutkimatta, mitä siellä on. Mutta eikö ole hyvä asia, että nytten on sivistysvaliokunta ajatellut, että tämän arviointityön pitäisi myöskin jatkua ja pitäisi katsoa, mitä vaikutuksia on tällä kaudella ollut. Me varmaan budjetin yhteydessä pääsemme keskustelemaan nyt tarkemmin näistä lisäyksistä. Esimerkiksi jos positiivisen diskriminaation rahaa 15 miljoonaa lisätään kuluvaan kauteen, niin mielestäni se on ihan hyvä lisäys, mutta jatketaan tätä keskustelua sitten tulevilla viikoilla.

16.42 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa puhemies! Pientä rajaa, edustaja Viitanen, kuitenkin sinne suuntaan. Eivät nämä leikkaukset varmasti tälläkään sektorilla tunnu hallituksessa hyvältä, mutta jotain on tehtävä. Teidän saldonne viime kaudelta: 100 000 työtöntä, ja jos mietitään niitä kuluja yksistään, puhutaan sellaisista miljardiluokan menoista, että siinä on saanut kyllä kalkulaattorin kanssa yksi jos toinenkin miettiä, mitenkä tämä Suomi on saatu kääntymään. Ja se on saatu. Talouden kasvu porskuttaa semmoisia lukuja, joita ei osattu edes ajatella kaksi ja puoli vuotta sitten. Tämä antaa tulevaisuudenuskoa siihen, että me pystymme rakentamaan myös sivistys- ja koulutuspolitiikkaa tulevaisuudessa.

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

niin, että niukkuus ei olisi se ensimmäinen, mikä meillä on kädessä, vaan visiot voivat olla paljon valoisammat.

Niin että pientä rajaa siihen. Joltakin pohjalta, ja tällä kertaa erittäin huonolta pohjalta, tähän hallituskauten lähdettiin, ja onneksi kehitys on saatu hyvällä toiminnalla parempaan suuntaan.

16.43 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! En mielelläni sanoisi tätä, mutta pientä rajaa sille, mitä hallitus nyt tekee omilla arvovalinnoillaan. Nyt hallitus eriarvoistaa tätä yhteiskuntaa. Kun täällä nyt tästä viime kaudesta puhuttiin, niin meillä on ihan taulukot, jotka ovat surulliset siinä suhteessa tasa-arvon kannalta, että eriarvoistumista, nimenomaan tuloerojen kasvun myötä, tämä hallitus lisää. Edellishallituksen aikana tuloerot kapenivat, tämän hallituksen aikana ne kasvavat. Siitä on muuten eduskunnan tietopalvelun laskelma, [Hannakaisa Heikkinen: Nimenomaan näin!] katsokaa sitä. Toivon, että katsotte, ja toivon, että omatunto kolkuttaa.

Toivon, että keskustalaiset edes eivät näin innokkaasti tukisi tätä kokoomuslaista, oikeistolaista talouspolitiikkaa, mitä tämä hallitus tekee. Kuuluuko kasvu kaikille? Hienoa, että talous kasvaa. Kuuluuko se oikeasti kaikille?

Tällä hallituksella on varaa alentaa miljoonaperintöjen verotusta. Tällä hallituksella on varaa antaa apteekkarivähennyksiä kaikkein hyvätuloisimmille yrittäjille. Tällä hallituksella on varaa näihin, mutta hallituksella ei ole varaa pienten lasten tai koulutusta tarvitsevien ihmisten riittävään ja laadukkaaseen koulutukseen, vaan siellä tehdään leikkauksia, jotka myös tulevaisuuden kasvun kannalta ovat aika tuhoisia. Pientä rajaa, arvoisa hallitus.

16.45 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Ehkä edustaja Heikkisen puheenvuoro istui tähän tilanteeseen. Sitten voi myöskin nähdä, että ei se nyt ehkä välttämättä hirveän hyvin sovi. Oikeastaan viittaa vain siihen, että merkittävä määrä ekonomisteja ja tutkijoita toteaa, että se, että nyt työllisyys on parantunut — se on erinomainen asia — johtuu kolmesta syystä: [Pia Viitanen: Edellisen hallituksen toimista!] paitsi nykyisen hallituksen toimista myöskin edellisen hallituksen toimista, mutta kaikkein merkittävimmin se on johtunut tästä markkinatilanteen merkittävästä paranemisesta, joka on mahdollistanut meidän viennin merkittävän kasvun.

Mutta sitten, kun ruvetaan keskustelemaan näistä koulutuksen ja kulttuurin leikkauksista, aivan niin kuin sivistysvaliokunnassa todettiin, nyt tässä tilanteessa olisi voitu nämä indeksileikkaukset jo jättää tekemättä.

16.46 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tasa-arvorahojen leikkaus on kasvattanut ryhmäkokoja eri puolilla Suomea. Esimerkiksi omassa kotikaupungissani ryhmäkoot kasvoivat jälleen. Nyt me mietimme siellä, olisiko mahdollisuus lisätä rahoitusta omana toimintana, koska me olemme huomanneet, että suuret ryhmät näkyvät ihan selkeästi koulujen toiminnassa, oppimistuloksissa ja kouluviihtyvyydessä.

Se etu saatiin viime kaudella erityisesti edustaja Gustafssonin ollessa ministerinä ja lisätessä näitä tasa-arvorahoja, että ryhmäkoot saatiin inhimillisiksi. Se oli se suuri asia, joka lisäsi tasa-arvoa ja vähensi eriarvoistumiskehitystä. Nyt se näkyy etenevän toiseen suuntaan, ja tämä on tasa-arvon ja tulevaisuuden ja oppilaiden tulevaisuuden kannalta juuri sitä huonoa kehitystä.

16.47 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti tästä työllisyyden kasvusta. Ei varmasti yksin hallitus, ei yksin vienti... [Pia Viitanen: Kuuluuko kasvu kaikille?] — Kasvu kuuluu kaikille, nimenomaan. — Mutta se pointti... [Pia Viitanen: välillä huuto] — Jos, Viitanen, painatte sitä nappia ja puhutte sitten sillä omalla puheenvuorolla, sitä on kyllä muutenkin jo kuultu, niin minä tämän minuutin käytän ihan ilman teidän taustahuuteluanne. — Niin, oleellista on se, että se oli kuitenkin se lähtökohta, mistä tämä hallitus lähti. 100 000 työttömää oli, ja me kaikki tiedämme, jotka työllisyysasioitten parissa olemme, että se ei ole ihan ilmaista leikkiä ja se heijastuu ei pelkästään niihin työllisyydenhoitorahoihin vaan myös sosiaalisen hyvinvoinnin menoihin, eli se kumuloituu tässä yhteiskunnassa monin tavoin, ja verotulot jäävät saamatta. Tältä pohjalta jouduttiin radikaalisti löytämään uudenlaisia lääkkeitä. Edellinen hallitus ei löytänyt oikeita lääkkeitä, tämä hallitus todennäköisesti on löytänyt näitä, ja siltä pohjalta on hyvä lähteä eteenpäin. Toivon, että sitä hallituskautta on jäljellä vielä se puolitoista vuotta, että nähdään myös ne aidot kasvun hedelmät — että kasvu kuuluu kaikille.

16.48 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! No, teot puhuvat toista. Valitettavasti kasvu ei tämän hallituksen arvovalinnalla kuulu kaikille, vaan varakkaimmat saavat aika muhkean siivun ja pieniosaisilta leikataan. Tämä on tosiasia, ja tälle emme voi mitään.

Kuitenkin toivoisin, että esimerkiksi keskustalaiset täällä löytäisivät hieman sitä alkio-laista sydäntä ja henkeä. Nythän jokin aika sitten oli aika rankkaa kieltä, tutkimus kertoi keskustan kentän mielipiteistä siitä, millaista politiikkaa hallitus tekee. Sen kokivat puoluevaltuutetut kovin kovin oikeistolaisena, ja siksi toivoisin, että täällä salissa eivät niin innokkaasti, intoa pursuen suorastaan, keskustalaiset puolustaisi sitä kokoomuslaista talouspolitiikkaa. Mutta päivästä toiseen mentäessä me näemme tämän saman joka päivä. Näin se tapahtuu, ja tässä kerta kaikkiaan pitää hyväksyä se, että meillä on erilaiset arvomaailmat. Sille ei mitään voi. SDP:n mielestä kasvu kuuluu kaikille, ja siksi tekisimme toisenlaisia arvovalintoja. Esimerkiksi koulutukseen panostaisimme leikkausten sijaan.

16.50 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä avaan sitä, mistä lähtötilanteesta me lähdimme tähän. Meillä oli erittäin heikko, laskeva kurimustalous, meillä oli kasvava työttömyys. Piti löytää uudet lääkkeet tähän, ja iloksemme voimme todeta, että kasvu on voimakkaampaa tällä hetkellä kuin osattiin edes ajatella ja ennakoida silloin, kun hallitus tämän repun selkäänsä sai, jonka kanssa ollaan tätä taivalta taaperrettu.

Sosiaali- ja terveystaloudessa varmasti olemme nähneet niitä asioita, että olemme joutuneet leikkaamaan myös pienituloisilta, mutta keskusta on vakaasti sitä mieltä, että vahva valtiontalous on köyhän paras turva. Talous on vahvistumassa, ja minä uskon siihen, että niitä hyvinvoinnin siemeniä on helpompi jakaa, kun siellä omassa kukkarossa on jotain, mitä jakaa.

16.51 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kahta asiaa olisin toivonut hallitukselta näiden säästöjen tekemisen yhteydessäkin.

Olisin toivonut, että hallitus olisi laskenut vaihtoehtoiskustannuksia eli olisi arvioinut, mitä kustannuksia tulee näistä säästöistä tulevaisuudessa. Se olisi ollut aivan mahdollista laskea, ja sen perusteella olisi voitu tehdä kenties toisenlaisiakin ratkaisuja kuin mitä nyt on tehty.

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

Toinen toive olisi se, että hallitus olisi tehnyt lapsivaikutusten arvioinnit, kuten hallitusohjelmassa silloin aikanaan luki, että nyt tehdään päätöksiä lapsivaikutusten arvioinnin pohjalta. Niitähän ei ole tehty. Lisäksi myöskin tämä kokonaisvaikutusten arviointi on hyvin huonosti tehty yleensäkin, ja se näkyy myöskin tässä lakiesityksessä. Eli nyt tänne on tullut säästölakeja pikkuhiljaa, ja joka lain ympärillä ja kohdalla tehdään pieni säästö. Mutta missään vaiheessa hallitus ei laske, mitä ovat ne kokonaisvaikutukset kaikista näistä säästöistä esimerkiksi lapsiperheille tai oppilaille tai lapsille yleensäkin.

16.52 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Käytän viimeisen puheenvuoron tämän asian tiimoilta, koska tämä rönsyilee nyt vähän laidan yli.

Edustaja Heikkinen on kovin nyt korostanut sitä lähtökohtaa, mistä Sipilän hallitus lähti liikkeelle. No, eräs lähtökohta, oikein kivijalka, piti olla se, että koulutuksesta ei enää leikata, kun yleisesti oli tiedossa ja olen sen itse myöskin koulutusasiantuntijana todennut, että edellisen hallituksen tekemät koulutusleikkaukset menivät jo aivan äärirajoille, joiltakin kohdin jo ylikin. Sen takia me sosiaalidemokraatit otimme sen ihan tosissamme, että ei enää leikata, ja sen takia tämä tuntuu nyt tosi ikävältä, että tässä yhteydessä tämä indeksihammas edelleen puree koulutukseen ja kulttuuriin. — Loppu.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 99/2017 vp sisältyvien 1.—2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden ympäristöä koskevien hallintoasioiden muutoksenhakusäännösten tarkistamiseksi

Hallituksen esitys HE 43/2017 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 14/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 14/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

16.54 Riitta Myller sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan valituslupajärjestelmän käyttöönottoa ympäristönsuojelulain, maa-aineslain ja vesilain mukaisissa asioissa, ja valituslupan käyttöä laajennettaisiin maankäyttö- ja rakennuslain ja myös luonnonsuojelulain puolelle. Kun me mietimme sitä keskustelua, joka täällä käytiin alkuillasta valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita käsiteltäessä, niin meidän olimme hyvin yksimielisiä näistä hyvistä tavoitteista, joita se sisältää ja jotka liittyvät esimerkiksi kansainvälisten ympäristösopimusten viemiseen suomalaiseen lainsäädäntöön, ilmastonmuutoksen torjuntaan, luonnon monimuotoisuuden säilymiseen ja Agenda 2030:n sisällön ottamiseen käytäntöön suomalaisessa kaavoituksessa. Nyt tällä lainsäädännöllä, kuten muutamalla jo aiemmin tehdyllä lainsäädännöllä, ikään kuin lyödään korvalle näitä ajatuksia, kun on kyse

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

sen valvonnasta, että tosiasiallisesti nämä hyvät asiat, joista olimme siis aikaisemmin tänään samaa mieltä, toteutuisivat suomalaisessa maankäytössä. Tällä lailla tosiasiallisesti heikennetään kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen mahdollisuutta valittaa heikosta kaavoituksesta tai näitten kansallisesti tärkeitten periaatteitten vastaisesta kaavoituksesta.

Valituslupajärjestelmän käyttöä ympäristöasioissa on yleisesti pidetty hankalana, ja siihen on suhtauduttu pidättyvästi, sillä ympäristöasiat ovat alueellisesti erilaisia, monimutkaisia ja oikeudellisesti tulkinnanvaraisia. Hankkeiden ympäristövaikutukset saattavat ulottua laajalle alueelle ja kohdistua laajaan asianosaispiiriin, ja niiden aiheuttamat muutokset ympäristöön ovat vaikeasti poistettavissa. Kuitenkaan tässä ei ole tehty riittävää ympäristövaikutusten arviointia. Päinvastoin todetaan, että tällä lailla ei ole juurikaan vaikutusta ympäristöön. Kuitenkin sillä rajoitetaan kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen oikeuksia valvoa sitä, että hyvä ympäristön tila olisi myös tulevaisuudessa totta.

Tähän soppaan liittyy vielä se, että ympäristöhallinnon rakenteet ovat muuttumassa erittäin merkittävällä tavalla käynnissä olevan maakuntauudistuksen johdosta. Näitä asioita ei ole myöskään tarkasteltu tässä yhteydessä eikä sitä, mitä nämä parin viime vuoden aikana tehdyt muutokset yhdessä vaikuttavat. Valituslupajärjestelmän laajentaminen siis tosiasiallisesti heikentää kansalaisten ja järjestöjen mahdollisuutta osallistua ympäristöä koskevaan päätöksentekoon. Onkin katsottava, että tämä laki on säästölaki, mutta säästöt eivät voi mennä edelle kansalaisten oikeusturvaa.

Tämä valituslupajärjestelmä vaikeuttaa huomattavasti tavallisen ihmisen mahdollisuutta saada asiansa käsittelyyn korkeimmassa hallinto-oikeudessa, koska valituslupan hakeminen on juristin työtä. Se ei tavalliselta mattimeikäläiseltä onnistu ainakaan niin, että lupa heltiäisi sitten tuohon valituksen tekemiseen.

Tällä saatetaan tavoitella myös ihan hyviä asioita, kuten valitusaikojen lyhentämistä, mutta tähän on parempi lääke olemassa. Se on se, että lisätään käsittelijöitten määrää tuomioistuimissa ja varmistetaan se, että kaikki kansalaiset saavat asiansa kuuluviin. Tällä tavalla myöskin vahvistetaan kansalaisten luottamusta siihen, että yhteiskunta ja valtio toimivat kaikkien yhteiseksi eduksi ja puolueettomasti.

16.59 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Myller nosti yhden tärkeän asian esille tässä puheenvuorossaan, eli politiikkajohdonmukaisuuden. Hallitus on hyväksynyt Agenda 2030 -toimintaohjelman ja sitoutunut sen toteuttamiseen. Edustaja Myller totesi, ettei kestävä kehitys ole huomioitu tässä lakiesityksessä, ja minä olen tämän saman ongelman huomannut useamman kerran tämän syksyn aikana täällä salissa keskusteluissa. Eli lakiesityksessä ei ole kestävä kehitys ohjaamassa sitä lainsäädäntötyötä, vaikka sen pitäisi olla punaisena lankana, ainakin jos uskomme hallitusta, koska hallitus on itse sanonut tämän Agenda 2030:n kohdalla, että se on ohjaamassa kaikkea muuta lainsäädäntöä tästä eteenpäin. Ja tämä on nyt yksi esimerkki siitä, että hallitus ei ole välttämättä sisäistänyt, mitä politiikkajohdonmukaisuus tarkoittaa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 43/2017 vp sisältyvien 1.—6. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain ja ajokorttilain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 103/2017 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 30.11.2017 pidettävään täysistuntoon.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain, riistahallintolain ja riistavahinkolain 46 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 117/2017 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 9/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 30.11.2017 pidettävään täysistuntoon.

12. Lakialoite laiksi Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiön valtuuskunnan asettamisesta

Lakialoite LA 78/2017 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 13/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 30.11.2017 pidettävään täysistuntoon.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 5 ja 8 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 115/2017 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 14/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 30.11.2017 pidettävään täysistuntoon.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 162/2017 vp

Valiokunnan mietintö StVM 14/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 30.11.2017 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilöautojen romutuspalkkiosta ja sähkökäyttöisten henkilöautojen hankintatuesta sekä henkilöautojen kaasui- tai etanolikäyttöisiksi muuntamisen tuesta

Hallituksen esitys HE 156/2017 vp
Toimenpidealoite TPA 2/2016 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 22/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 30.11.2017 pidettävään täysistuntoon.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 118/2017 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 10/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 30.11.2017 pidettävään täysistuntoon.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 116/2017 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 16/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 30.11.2017 pidettävään täysistuntoon.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain 36 ja 37 §:n sekä maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 141/2017 vp
Valiokunnan mietintö StVM 15/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 30.11.2017 pidettävään täysistuntoon.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien vuoden 2018 indeksitarkistuksista sekä kansaneläkeindeksistä annetun lain 2 §:n ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 123/2017 vp
Toimenpidealoite TPA 28/2017 vp
Valiokunnan mietintö StVM 16/2017 vp

Pöytäkirja PTK 126/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 30.11.2017 pidettävään täysistuntoon.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n, vammaisetuuksista annetun lain 9 §:n sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain 35 ja 70 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 125/2017 vp

Lakialoite LA 11/2015 vp, 92/2016 vp, 84, 93/2017 vp

Valiokunnan mietintö StVM 17/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 30.11.2017 pidettävään täysistuntoon.

21. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 30.11.2017 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.01.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola